

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

TIEDOTTAMINEN RAJAVARTIOLAITOKSEN TUOTTAMAN TURVALLISUUDEN PARANTAJANA

Kandidaattitutkielma

**Kadettialikersantti
Misha Aalto**

**Kadettikurssi 96
Rajavartiolinja**

Huhtikuu 2012

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Kadettikurssi 96	Opintosuunta Rajavartiolinja
Tekijä Kadetti Misha Aalto	
Opinnäytetyön nimi Tiedottaminen Rajavartiolaitoksen tuottaman turvallisuuden parantajana	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kurssikirjasto
Aika Huhtikuu 2012	Tekstisivuja 44 Liitesivuja 6
TIIVISTELMÄ	
<p>Viestintä on organisaation toiminnan kannalta merkittävä tekijä organisaation koosta, tavoitteista ja tehtävistä riippumatta. Jotta organisaatio tuottaisi tulosta, on organisaation viestinnän ja tiedottamisen käytännöt otettava tarkasteluun. Ilman viestinnän luotausta, viestinnän tehtävien ja tavoitteiden määrittelyä, kohde- ja sidosryhmien tarkastelua, organisaation toiminnan tehokkuus voi jäädä alhaisemmaksi heikon viestintätehon takia.</p> <p>Tämä tutkimus tarkastelee viestinnän ja tiedottamisen merkitystä organisaation toiminnan tuloksellisuuden kannalta. Tutkimusongelmana on: ”Kuinka tiedottamisella voidaan parantaa Rajavartiolaitoksen tuottamaa turvallisuutta Rajavartiolaitoksen ydintehtäväläoloilla.” Tutkimuksen analyysimenetelmänä on deduktiivinen sisällönanalyysi. Tutkimusongelmaa lähestyttiin rakentamalla analyysille pohja olemassa olevasta yleisestä teoriasta ja vertaamalla sitä Rajavartiolaitoksen tämänhetkisiin viestinnän käytänteisiin. Tutkielman teoriapohja rakentuu viestintäalan kirjallisuudesta ja julkisista dokumenteista. Nykytila-analyysin pohjana ovat Rajavartiolaitoksen omat pysyväisasiakirjat, viestintäsuunnitelmat, viestintästrategia ja Rajavartiolaitoksen esikunnan tekemä sidosryhmätutkimus. Nykytila-analyysin tueksi toteutettiin neljälle hallintoyksikölle suunnattu sähköpostihaastattelu.</p> <p>Analysoidun aineiston perusteella päädytään siihen tulokseen, että Rajavartiolaitoksen viestintä noudattaa yleisiä viestinnän teorioita ja käytäntöjä. Rajavartiolaitos on asettanut viestinnälleen tavoitteet. Näitä tavoitteita pyritään saavuttamaan strategiaohjautuvalla viestinnällä ja laajalla viestintäkanavavalikoimalla, jolla tavoitetaan monipuolinen sidosryhmä ja laaja kohderyhmä. Analyysin perusteella voidaan todeta, että tiedottaminen on merkittävä osa turvallisuuden tuottamisesta. Analysoidun aineiston perusteella voidaan myös todeta, että tiedottaminen kaikilla tutkimukseen valituilla ydintehtäväläoloilla ei ole niin aktiivista kuin mitä se voisi olla. Toisaalta ei voida todeta, että tästä olisi aiheutunut organisaatiolle merkittävää haittaa.</p> <p>Internetiin pohjautuva sosiaalinen media tarjoaa uuden viestintäkeino, jolla on mahdollista lisätä tiedottamisen aktiivisuutta ja tavoitettavuutta. Maailmalla sosiaalinen media on jo osa erilaisten yhteisöjen viestintää. Suomessa sosiaalinen media on jo ottanut ensiaskeleensa julkishallinnon työkaluna. Ilmiönä sosiaalinen media on uusi ja kaipaa tutkimista. Käytön sopivuutta tulisi tutkia etenkin Rajavartiolaitoksen tiedottamisen kannalta.</p>	
AVAINSANAT	
Rajavartiolaitos, viestintä, tiedotus, riskienhallinta, turvallisuus, sosiaalinen media	

TIEDOTTAMINEN RAJAVARTIOLAITOKSEN TUOTTAMAN TURVALLISUUDEN PARANTAJANA

1. Johdanto	1
2 Tutkimuksen tavoitteet	3
2.1 Tutkimuksen viitekehys, tutkimusongelma ja rajaus	3
2.2 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu	4
3. Teoreettinen tukijalka	6
3.1 Turvallisuus ja Rajavartiolaitos	6
3.1.1 Turvallisuutta riskienhallinnalla	7
3.1.2 Viestinnän osuus turvallisuuden tuottamisessa	9
3.2 Teoriaa viestinnästä	10
3.3 Viestinnän tehtävät	11
3.4 Viestinnän tavoitteet ja arviointi	15
3.5 Käytännön tiedottaminen	16
3.5.1 Erilaisia tiedotusmateriaaleja niiden tarkoituksen mukaan	16
3.5.2 Sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen kanavat	18
4. Nykytila-analyysi	20
4.1 Sisäasiainministeriön viestintäyksikkö	20
4.2 Viranomaisen tiedottajana	20
4.3 Viranomaisen ja median kohtaaminen	21
4.4 Tiedottaminen rajavartiolaitoksessa	22
4.4.1 Viestintä vastuut ja operatiivinen tiedottaminen	22
4.4.2 Tiedottamisen painopisteet	23
4.4.3 Tiedottamisen kohdentaminen, keinot ja kanavat	30
4.4.4 Tiedottamisen tavoitteet, tehtävät ja kehittämishankkeet	31
4.4.5 Voimavara- ja tulosanalyysi	33
4.4.6 Tapausesimerkki onnistuneesta tiedottamisesta – kaasuputkihanke	33
4.5 Kokemuksia sosiaalisesta mediasta	35
5. Tutkimuksen tulokset	37
5.1 Rajavartiolaitoksen viestinnän ja viestinnän teorian vertailu	37
5.2 Tehokkuutta sosiaalisesta mediasta	40
5.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi ja lisätutkimuksen tarve	41
5.4 Lopuksi	44
Lähdeluettelo	45
1. Julkaisemattomat lähteet	45
2. Julkaistut lähteet	45
2.1 Kirjallisuus	45
2.2 Muut tutkimukset	46
2.3 Lainsäädäntö	47
2.4 Rajavartiolaitoksen julkaisut	47
2.5 Muut valtionhallinnon julkaisut	48
2.6 Lehtiartikkelit	48
3. Sähköpostihaastattelut	48
4. Sähköiset lähteet	49
4.1 Sähköpostikeskustelut	49
5. Kuvalliset lähteet	50
Liiteluettelo	51

TIEDOTTAMINEN RAJAVARTIOLAITOKSEN TUOTTAMAN TURVAL- LISUUDEN PARANTAJANA

1. Johdanto

Rajavartiolaitoksen tavoitteena on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajaturvallisuutta ylläpidetään erikseen säädetyillä valvontatehtävillä ja toimenpiteillä rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen saattamiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Rajavartiolaitos tuottaa turvallisuutta suorittamalla poliisi- ja tullitehtäviä, etsintä- ja pelastustehtäviä sekä osallistumalla sotilaalliseen maanpuolustukseen.¹

Rajavartiolaitoksen tehtävät ja valtuudet ovat määriteltynä rajavartiolaissa. Yllä mainittujen tehtävien lisäksi Rajavartiolaitoksen tehtävistä meripelastustoimen alalla säädetään meripelastuslaissa.² Merialueen turvallisuuteen liittyen Rajavartiolaitos on Suomen johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä³. Tämä tarkoittaa sitä, että Rajavartiolaitos huolehtii meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta. Näiden lisäksi Rajavartiolaitos koordinoi meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoistoiminnan yhteensovittamisesta.

Meripelastustoiminnan johtamisen lisäksi Rajavartiolaitos vastaa vaaratilanteeseen liittyvän radioviestinnän hoitamisesta sekä puhelinvälitteisten lääkärintalvelujen välittämisestä aluksille.⁴ Tätä on helpottamassa se, että Rajavartiolaitos käyttää maailmanlaajuisten tietoliikennesatelliittien välityskapasiteettia. Tämän ansiosta Rajavartiolaitos pystyy vastaanottamaan merenkulun, ilmailun ja henkilökohtaisten hätälähettimien hätäviestit ja välittämään ne kansallisille vastuutahoille. Lisäksi Rajavartiolaitos vastaa COSPAS- SARSAT- järjestelmään liittyvien asioiden kansallisesta yhteensovittamisesta⁵. Yksi tärkeimmistä meripelastuksen osa-alueista on osallistuminen vaaratilanteiden ennaltaehkäisyyn⁶. Tähän Rajavartiolaitos

¹ Rajavartiolaki 3§

² Rajavartiolaki 3§; Valtioneuvoston asetus rajavartiolaitoksesta 1§

³ Meripelastuslaki 3§

⁴ Meripelastuslaki 3§

⁵ Meripelastuslaki 3§

⁶ Meripelastuslaki 3§

vaikuttaa antamalla meripelastustoimeen liittyvää johtamiskoulutusta sekä tarvittaessa meripelastustoimeen liittyvää koulutusta ja valistusta.

Laissa säädetään Rajavartiolaitoksen rajavartiotehtävien, tullitehtävien, pelastustehtävien ja poliisitehtävien lisäksi erinäisten säännösten noudattamista koskevista valvontatehtävistä. Tällaisia valvontatehtäviä ovat muun muassa metsästyksen ja kalastuksen valvonta valtion mailla. Lisäksi laissa säädetään pelastusviranomaisille, puolustusvoimille ja poliisille annettava virka-avusta

Turvallisuuden tuottamisessa ei keskitytä vain kotimaassa vaikuttamiseen. Rajavartiolaitoksen kansainvälisyyttä on hyvä kuvata neliportaisella rajaturvallisuusmallilla. Tämä malli kertoo myös rajavalvonnan jatkuvuudesta. Suomessa rajavalvonta ei kohdistu pelkästään valtakunnan rajoille, vaan valvontaa tapahtuu jo lähtömaissa. Lähtömaissa olevat Suomen suurlähetystöt ja konsulaatit saavat ensimmäisenä havainnon mahdollisista Suomeen matkaajista viisumin myöntämisprosessin myötä. Tässä vaiheessa mahdolliselle maahantulijalle tehdään ensimmäinen tarkastus. Seuraavana valvontalinjana on naapurimaiden raja-, poliisi- ja tulliviranomaiset. Suomen rajaviranomaiset ovat neliportaisen rajaturvallisuusmallin kolmas valvontalinja. Tämä valvontalinja kiteytyy rikostorjunnan, rajatarkastusten ja rajojenvalvonnan ydintehtäviin. Viimeisenä valvontalinjana on Suomen rajojen sisällä tapahtuva ulkomaalaisvalvonta, joka toteutetaan poliisin, Rajavartiolaitoksen, ulkomaalaishallinnon ja tullin yhteistyönä. Turvallisuuden tuottamiseksi, valvontatehtävien suorittamiseksi ja ylipäätään koko organisaation toiminnan turvaamiseksi on tärkeää tiedottaa ja viestiä.

Tiedotus on sanana johdettu sanasta tieto. Tieto ja sen liikkuminen on yhteisön toiminnan perusedellytys. Tieto on substanssi, jota ei välttämättä pidetä yhteisön resurssina⁷. Samanlaisena resurssina, jollaisena esimerkiksi rahaa pidetään. Kuten tieto, tiedottaminenkin on yksi yhteisön tulokellisuuden avaintekijöistä. Tiedottamisella tehdään yhteisöä tunnetuksi ja tuottavaksi menestyjäksi. Kolikolla on kuitenkin kääntöpuolensa, ja niin on myös tiedottamisella. Tiedottaminen voi olla rakentavaa tai repivää. Yhteisöviestinnän huono tuntemus on haitaksi tiedottamiselle ja huono tiedottaminen on haitaksi yhteisölle.

Tiedottaminen eroaa viestinnästä siinä mielessä, että tiedottamista pidetään yksipuolisena. Saila Ojasen mukaan tiedottaminen on yksisuuntaista sanoman lähettämistä, joka ei anna aikanaan välitöntä palautetta. Tiedottaminen ei vaadi välttämättä edes sanoman vastaanottoa.

⁷ Elisa Juholin 2001: *Communicare* (Viestintä strategiasta käytäntöön). Elisa Juholin ja Infoviestintä OY, Painopaikka Karisto OY, Hämeenlinna, s. 75

Mielestäni tiedottaminen kuitenkin vaatii esimerkiksi tiedotteen tai tiedotustilaisuuden suunnitteluvaiheessa vastaanottajan tai kohdeyleisön huomioimista. Näin ollen tiedottaminen ei olekaan niin selkeästi leimattavissa yksipuoliseksi toiminnaksi.

Karkeasti jaoteltuna tiedottamista voi olla organisaation sisälle ja ulkopuolelle suuntautunutta⁸. Organisaatioiden ja yhteisöjen ulkoiseen ja sisäiseen viestintään on pitkään käytetty sanaa tiedotus, tiedottaminen ja tiedotustoiminta⁹. Ehkä tiedottaminen ja viestintä eivät eroakaan toisistaan merkittävästi. Käsitteenä tiedotus on kuitenkin erotettava yhteisön omasta tiedonvälityksestä ja joukkotiedotuksesta, jonka toimeenpanijoita ovat joukkoviestimet ja niissä toimivat journalistit eli toimittajat.¹⁰

Tiedotuksen, tiedottamisen ja tiedotustoiminnan taustalla on ajatus siitä, että yhteisöllä on tarvetta ja hyötyä kertoa itsestään ulkopuolisille¹¹. Aiemmin tiedottamista on pidetty yksipuolisen toimintana. 1900-luvun lopulla on kuitenkin alettu ymmärtää, että myös ympäristö voi olla kiinnostunut yhteisöstä. On herännyt ajatus, että yhteisöllä on jopa velvollisuus kertoa itsestään.

2 Tutkimuksen tavoitteet

2.1 Tutkimuksen viitekehys, tutkimusongelma ja rajaus

Tutkielman aiheena on tiedottaminen Rajavartiolaitoksessa. Aihetta lähestytään tutkimuskysymyksellä: ”Kuinka tiedottamisella voidaan parantaa Rajavartiolaitoksen tuottamaa turvallisuutta Rajavartiolaitoksen ydintehtäväaloilla.” Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä ovat viestinnän asemoituminen riskienhallintaan ja turvallisuuden tuottamiseen. Edellä esitellyn tutkimuskysymykseen liittyvän turvallisuuden määrittäminen on tärkeää, sillä määrittäminen toimii osaltaan tutkimuksen rajaajana¹². Turvallisuuden tuottamista lähestytään rikosten, rikkomusten ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Edellisen lisäksi tutkimusta rajaa rajavartiolaitoksen neljä keskeisintä turvallisuutta tuottavaa ydintehtävää. Nämä ydintehtävät ovat rajatarkastus, rajojenvalvonta, rikostorjunta ja meripelastus. Viestinnän käytänteiden osalta ajallisena rajauksena ovat Rajavartiolaitoksen viestintäkäytännöt vuosilta 2010- 2011.

⁸ Soila Ojanen 2003: Tiedota tehokkaasti. Edita Publishing OY, Edita Prima OY, Helsinki, s. 18

⁹ Juholin 2001, s. 18

¹⁰ ks. Juholin 2001, s. 19

¹¹ Juholin 2001, s. 19

¹² Juhani Aaltola, Raine Valli (toim.) 2001: Ikkunoita tutkimusmetodeihin. PS- kustannus, Gummerus Kirjapaino OY, Jyväskylä, s. 71

Esitellyn tutkimusongelman ratkaisua ei ole mahdollista esittää, ellei ensin selvitetä Rajavartiolaitoksen tämänhetkistä viestinnällistä tilannetta. Nykytila-analyysin avulla on mahdollista hahmottaa Rajavartiolaitoksen viestinnän käytännöt.

Viestintäala on minulle entuudestaan tuntematon. Tästä johtuen tutkimuksen luotettavuus tulee olemassa olevan viestintäalan kirjallisuuden kautta. Kirjallisuuden kautta syvennyn siihen, mitä eri käytäntöjä ja keinoja tiedottamiseen on käytettävissä ja mitä tiedottaminen on. Rakennan tutkimukseni teoriapohjan viestinnän eri teorioista ja käytännöistä.

Tiedottamisen roolia turvallisuutta lisäävänä tekijänä lähestyn siitä näkökulmasta, voiko tiedottamiseen panostamalla ennaltaehkäistä rikoksia ja onnettomuuksia. Rikoksia ja onnettomuuksia ennaltaehkäistään muun muassa rajatarkastuksilla, rajojenvalvonnalla ja rikostorjunnalla. Tässä tutkimuksessa pyrin kuitenkin selvittämään, voiko tiedottamisella olla ennaltaehkäisevää roolia turvallisuuden tuottamisessa.

2.2 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Käytettävä tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Tällä tarkoitetaan ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämistä sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamista ilmiöstä¹³. Käytännössä tämä tarkoittaa usein tilan antamista tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille sekä perehtymistä tutkittavaan ilmiöön liittyviin ajatuksiin, tunteisiin ja vaikuttimiin.

Laadulliseen tutkimusmenetelmään olen päätenyt siksi, että aihe on melko abstrakti. Aihetta on helpompi lähestyä analysoitavan teoreettisen aineiston kautta, kuin määrällisten empiirisen tutkimuksen tulosten kautta. Tutkimuksen laadullinen aineisto koostuu niin yksittäisistä dokumenteista kuin joukkotiedotuksen tuotteista ja aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta. Sisällönanalyysi on valittu analyysimenetelmäksi siksi, että sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa dokumentteina voivat olla niin kirjat, artikkelit, kirjeet, haastattelut, keskustelut kuin raportitkin. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Laadullinen analyysi voidaan jaotella aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen.

¹³ Aaltola, Valli, s. 68

Tässä tutkimuksessa käytettävä aineiston analyysimenetelmä on teorialähtöinen eli deduktiivinen. Deduktiivisessa sisällönanalyysissä aineiston luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Tällöin analyysiä ohjaa jokin teema tai käsitekartta.¹⁴

Nykytila-analyysin tueksi toteutin sähköpostihaastattelun painopistesuunnan hallintoyksiköiden viestinnän käytäntöjen selvittämiseksi. Sähköpostihaastattelu toteutettiin lähettämällä sähköpostitse haastattelupohja, joka koostuu useista viestintään liittyvistä avoimista kysymyksistä. Haastattelupohja lähetettiin Pohjois-Karjalan rajavartiostolle, Kaakkois-Suomen rajavartiostolle, Suomenlahden merivartiostolle ja Länsi-Suomen merivartiostolle.

Hallintoyksiköiden tuli vastata haastatteluun, sille annetun näkökulman perusteella. Näkökulmia oli neljä, jotka edustivat Rajavartiolaitoksen ydintehtäviä. Sähköpostihaastattelun runko oli jokaiselle hallintoyksikölle sama, mutta näkökulmat olivat erilaiset¹⁵. Näkökulmat jaettiin hallintoyksiköille seuraavasti:

- Pohjois-Karjalan rajavartioston näkökulmana rajatarkastukset
- Kaakkois-Suomen rajavartioston näkökulmana rajojenvalvonta (ei vastannut haastatteluun)
- Suomenlahden merivartioston näkökulmana rikostorjunta
- Länsi-Suomen merivartioston näkökulmana meripelastus

Edellisten lisäksi haastattelin sähköpostitse myös Suomenlahden merivartioston johtokeskusupseeria kaasuputkihankkeesta tiedottamiseen liittyen. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi analysoin myös Rajavartiolaitoksen julkaisemia tiedotteita ja toiminnan suunnittelun dokumentteja. Tarkasteluun poimitut tiedotteet valitsin tutkimuksen rajausten perusteella eli poimintaan vaikuttivat Rajavartiolaitoksen ydintehtävät painopistesuunnan hallintoyksiköt ja vuosien 2010–2011 aikajakso.

¹⁴ Jouni Tuomi, Anneli Sarajärvi 2001: Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi, Kustannusyhtiö Tammi, Gummerus Kirjapaino OY, Jyväskylä, s. 116

¹⁵ ks. Liite 1

3. Teoreettinen tukijalka

3.1 Turvallisuus ja Rajavartiolaitos

Turvallisuutta on tutkittu muun muassa luonnontieteiden, sosiologian ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Suomessa valtionjohto ohjaa yhteiskunnan turvallisuutta yhteiskunnan turvallisuusstrategialla. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia antaa kehyksen, jonka mukaan valtionhallinnon eri toimijat voivat tehdä tulosta. Turvallisuusstrategia antaa toiminnan turvaamisen periaatteita muun muassa valtion johtamiselle, puolustamiselle, väestön ja infrastruktuurin turvaamiselle sekä sisäiselle turvallisuudelle.¹⁶

Sisäisen turvallisuuden ylläpitämisellä ennalta ehkäistään ja torjutaan Suomeen ja sen väestöön kohdistuvia rikoksia, onnettomuuksia ja ympäristövahinkoja tai muita vastaavia häiriöitä ja uhkia¹⁷. Ennaltaehkäisyyn lisäksi yhteiskuntamme varautuu rikosten, onnettomuuksien ja ympäristövahinkojen sattuessa hallitsemaan niiden seurauksia. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan sisäisen turvallisuuden strategisia tehtäviä on yhdeksän:

1. oikeusjärjestelmän toimintakyvyn turvaaminen
2. yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen
3. pelastus- ja meripelastustoimen ylläpitäminen
4. tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus
5. hätäkeskustoiminta
6. maa- ja vesialueiden öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuminen
7. rajaturvallisuuden ylläpitäminen
8. maahanmuuton hallinta
9. laajamittaisen maahantulon hallinta.

Rajavartiolaitos on keskeinen toimija tehtävissä 2, 3, 6, 7, 8 ja 9¹⁸. Lueteltuihin tehtäviin liittyen Rajavartiolaitoksen valvontavastuulla olevia rikoksia ovat erityisesti laitton maahantulo, ihmiskauppa ja luonnonvararikokset.

¹⁶ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, s. 3

¹⁷ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, s. 27

¹⁸ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2010, s. 27–33

3.1.1 Turvallisuutta riskienhallinnalla

Riskienhallinnalla on perinteisesti tarkoitettu prosessia, jonka avulla yritystä uhkaavia vaaroja voidaan torjua ja niistä aiheutuvia menetyksiä minimoida. Riskienhallinnan menestykselliseen käyttöön liittyy useita vaiheita riskin tunnistamisesta aina riskienhallintaohjelman toteuttamiseen.¹⁹ Riskienhallinta on tarkasteltavissa joko suppeana tai laajana ajattelu- ja toimintatapana. Modernin, laajemman määrittelyn mukaan riskienhallinta ei keskity vain riskipohjaiseen riskienhallintaan, vaan ulottuu kaikkien riskien suojaamiseen.²⁰ Tällä käsitetään niin organisaation ulkoa kuin sisältä tulevia riskejä.

Tom Hanén on tehnyt diplomityön vuonna 2005 käyttäen bibliometristä analyysia. Hanén jakaa diplomityössään turvallisuuden safety-, security- ja risk- käsitteisiin. Bibliometrisen analyysin tulosten perusteella James Reason on eniten viitattu henkilö turvallisuuteen liittyvissä tieteellisissä artikkeleissa.²¹ Hanénin mukaan Reasonin voidaan luokitella kuuluvan safety - käsitteen piiriin. Hänen näkökulmansa ovat onnettomuuksissa ja inhimillisissä erehdyksissä, ja hänen toimintaympäristöönsä kuuluvat ihmiset sosioteknisissä organisaatioissa. Reason luokittelee onnettomuudet kahteen kategoriaan: yksilöllisiin, yksittäisiin ja organisatorisiin onnettomuuksiin. Yksilölliset onnettomuudet koskettavat suppeaa ympäristöä, ja niissä sekä aiheuttajana että uhrina on usein sama henkilö. Organisatoristen onnettomuuksien vaikutukset ovat paljon laajempia: konkurssseja, ympäristökatastrofeja tai useita kuolonuhreja.²²

Reason näkee peruslähtökohtana kahden asian yhdistävän kaikkia sosioteknisiä organisaatioita. Sosioteknisiä organisaatioita yhdistäviä asioita ovat tuotanto ja suojaus. Oli tuote tai tuotanto mitä hyvänsä tavaroita tai palveluja, suojauksia tarvitaan tunnistettujen vaarojen välttämiseksi ja ihmisten sekä omaisuuden suojelemiseksi. Organisaatioiden suojautumiseen liittyy kuitenkin ongelmia. Ideaalitulanteessa ihmisten, omaisuuden ja vaarojen väliin asetetut suojaukset ovat aukottomia. Tällä tavalla asetettuna suojaukset suojaavat vaaroilta, mutta todellisuudessa suojauksiin syntyy jatkuvasti erilaisia aukkoja. Ne siirtyvät ja muuttavat kokoaan jatkuvasti. Kun suojatasoihin syntyneet aukot osuvat kohdakkain, onnettomuus voi tapahtua.²³

¹⁹ Arto Suominen 2000: Riskienhallinta. Werner Söderström Osakeyhtiö, Tummavuoren Kirjapaino Oy, Vantaa, s. 26

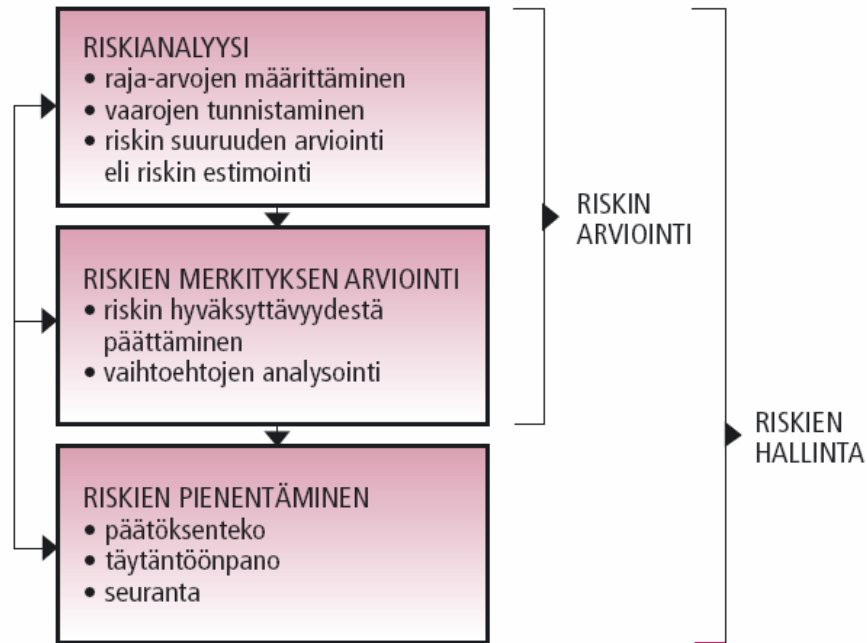
²⁰ Suominen, s. 26

²¹ Tom Hanén 2005: Turvallisuusjohtaminen ja rajavartiolaitos- Yksittäisten onnettomuuksien tutkinnasta strategisten häiriöiden hallintaan. Hakapaino Oy, Helsinki, s. 35

²² Hanén, s. 35

²³ Hanén, s. 35

Reasonin mukaan suojausten aukot syntyvät aktiivisista ja piilevistä virheistä. Aktiiviset virheet ovat työntekijöiden virheitä tai laiminlyöntejä, jotka yhdessä suojausten pettämisen kanssa voivat johtaa välittömiin onnettomuuksiin. Piilevät virheet ovat päätöksiä, virheellisiä toimintaohjeita ja muita johdon tai lainsäätäjien toimenpiteitä. Piilevien virheiden vaikutus ilmenee vasta ajan myötä ja usein yhdessä aktiivisten virheiden kanssa. Reason tuo esille myös sen, että tapahtuneet onnettomuudet eivät yksin merkitse piilevien virheiden olemassaoloa. Piileviä virheitä esiintyy jatkuvasti, vaikka onnettomuuksia ei sattuisikaan.²⁴

KUVA 1: Riskienhallinnan kokonaisuus²⁵

Riskienhallinta on Rajavartiolaitoksen valvontavastuulla olevien rikosten paljastamisessa välttämätön. Riskienhallinnan kokonaisuus muodostuu riskien arvioinnista. Riskien arvioinnin perusteella voidaan pienentää riskejä. Riskin arvioinnista ja sen pienentämisestä muodostuu riskienhallinta. Riskien arviointi voidaan jakaa vielä kahteen kokonaisuuteen. Ne ovat riskianalyysi ja riskien merkitysten arviointi. Riskien merkityksen arvioinnissa päätetään riskin hyväksyttävyys ja analysoidaan vaihtoehdot.

Riskianalyysi on yksi merkittävä työkalu riskienhallintaan. Riskianalyysillä pyritään ennakkoimaan haitallisena pidettäviä tapahtumia. Riskianalyysillä pyritään riskien osoittamisen lisäksi saamaan perusteita riskienhallinnan kustannusten mitoittamiselle ja suuntaamiselle. Näin ollen riskianalyysi on johtamisen ja toiminnan suunnittelun apuväline²⁶. Ei ole olemassa

²⁴ Hanén, s. 36

²⁵ Hanén s. 59

²⁶ Hanén s. 58- 63; Lauri, luento 2011

yhtä ainoaa työkalua riskianalyysin tekemiseksi²⁷. Riskianalyysi muodostuu useista eri analyysityökalujen tuloksien perusteella tehdyistä johtopäätöksistä. Johtopäätösten tulosten arvioinnin tulee olla ehdottoman objektiivista. Objektiivisen tarkastelun ansiosta riskianalyysissä muodostuu mahdollisimman oikea kuva vallitsevista riskeistä. Riskianalyysissä ei tarkastella pelkästään ulkoisia uhkia. Riskianalyysissä tulee huomioida myös omasta toiminnasta aiheutuvat riskit.

Riskienhallinnan lopullinen kokonaisuus muodostuu riskien pienentämisestä. Riskien pienentämiseksi tehdään päätös riskianalyysin ja riskien merkitysten arvioinnin perusteella. Päätöksentekoa seuraa täytäntöönpano. Edellä kuvattu prosessi ei lopu täytäntöönpanoon. Prosessi on jatkuva. Jatkuvan siitä tekee seuranta, jolla havainnoidaan täytäntöönpanon vaikuttavuutta. Seurannan perusteella tehdään mahdolliset muutokset riskienhallinnan kokonaisuuden osaluissa. Riskianalyysi on yksi vaikuttava osa vartiostojen, rajavartioasemien ja rajatarkastusasemien vuosikäskyä. Vuosikäsky on asiakirja, joka määrittelee rajavartioaseman, rajatarkastusaseman ja koko vartioston toimintaa yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Vuosikäsky antaa pohjan muun muassa työvuorosuunnittelulle. Työvuorosuunnitelma vaikuttaa puolestaan henkilöstö- ja kalustoresurssien kohdentamiseen painopistealueiden ja -ajan mukaan.

3.1.2 Viestinnän osuus turvallisuuden tuottamisessa

Organisaation johtaminen on hyvin harvoin stabiilia toimintaa. Leif Åberg määrittelee liikkeen johtamisen muutoksen johtamiseksi²⁸. Åbergin mukaan tavoittila on jotain muuta kuin nykytila. Organisaation toimintaympäristössä voi tapahtua muutoksia, jotka saattavat vaatia uusia työtapoja ja prosesseja tuloksellisuuden edistämiseksi. Tuloksellisuuden edistäminen voi vaatia uudistettujen työtapojen ja prosessien lisäksi muutosta organisaation verkostoitumisessa. Kaizen- ajattelu korostaa kolmea viestinnän seikkaa: ympäristön luotausta, toiminnan suuntaamista muutokseen vastaamiseksi ja jatkuvaa viestimistä muutoksesta²⁹.

Luotauksella voidaan havaita organisaation toiminnan kannalta tärkeät ulkoiset ja sisäiset muutokset. Luotauksen järjestelyissä pohditaan erilaisia viestinnän ratkaisuja, joiden avulla tehostetaan yksiköiden ja organisaatioiden välistä tiedonkulkua³⁰. Tiedonkulun on oltava tehokasta. Rajavartiolaitoksen operatiivisessa toiminnassa tiedonkulun tehokkuudella edistetään muun muassa vuosikäskyissä tulleiden muutosten tiedottamista operatiivisen kentän toimijoil-

²⁷ Hanen s. 58- 63; Lauri, luento 2011

²⁸ Åberg, Leif, 2006: Johtamisviestintää! Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Otavan Kirjapaino oy, Keuruu. s. 126

²⁹ Åberg, 2006, s. 126

³⁰ Åberg, 2006, s. 126

le. Organisaation toiminnassa tapahtuneiden muutosten tiedottamisessa käytetään sisäisen tiedotuksen keinoja ja kanavia.

Rajavartiolaitos on yksi merkittävä elin valtiohallinnon tilannekuvan tuottamisessa. Tilannekuvan rakentamista varten Rajavartiolaitos seuraa toimintaympäristönsä muutoksia. Toimintaympäristön muutoksia seurataan niin Suomen, kuin Euroopan unionin lähialueilla. Seuranalla pyritään muun muassa kohdentamaan laittoman maahantulon lähtömaat. Varhaisella laittoman maahantulon maiden kohdentamisella pyritään laittoman maahantulon ennaltaehkäisyyn.

Viestinnän asema turvallisuuden tuottamisessa astuu kuvaan tiedonkulun sujuvuudessa. Rajavartiolaitoksen tuloksellisuus tarkoittaa turvallisuuspalveluiden kustannustehokasta tuottamista. Tiedottaminen on erittäin tärkeä elementti uusien asioiden, ilmiöiden, työtapojen ja käytäntöjen jalkauttamisessa johtoportaalta operatiiviselle kentälle.

3.2 Teoriaa viestinnästä

Yleisesti on ollut tapana jakaa viestintä sisäiseen viestintään ja ulkoiseen viestintään. Perinteisesti lähtökohtana on pidetty viestin vastaanottajia ja vuorovaikutuksen osapuolia. On ajateltu, että työntekijät ja toimihenkilöt sekä heihin verrattavat edustavat sisäpiiriä. Ulkopuolista maailmaa ovat puolestaan edustaneet yhteistyökumppanit ja yhteisön palvelujen kohderyhmät.³¹

Rajavartiolaitoksen näkökulmasta ulkopuolista maailmaa edustavat Suomen kansalaiset. Pidemmälle ajateltuna myös koko Euroopan unionin kansalaiset edustavat ulkopuolista maailmaa, jonka turvallisuuteen Rajavartiolaitos vaikuttaa. Kansallisena rajavalvontaviranomaisena vartioimme oman itärajan lisäksi EU:n itäistä ulkorajaa. Lisäksi olemme osallistuneet useisiin rajavalvonnan ja meripelastuksen koulutusprojekteihin muun muassa Baltiassa³². Yhä enemmän globalisoituvassa maailmassa kansainvälisyys on nousevassa asemassa³³. Sen takia viestinnän ulottamista ja tehostamista olisi hyvä suunnata myös globaaleille kohderyhmille.

³¹ Juholin 2001, s. 28

³² Juha Pohjonen 2009: Rajarauhaa (Suomen ja Euroopan puolesta, Rajavartiolaitos 1991- 2009) Kustannusosakeyhtiö Otava, Otavan Kirjapaino OY, Keuruu, s. 58–93

³³ Rajavartiolaitoksen strategia 2019, s. 11–12

Rajavartiolaitoksen sisäpiiriä puolestaan edustavat Rajavartiolaitoksen oman henkilöstön lisäksi muut viranomaiset, etenkin tulli ja poliisi. Tämä siksi, että poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen välinen yhteistyö on määritetty laissa³⁴. Ei kuitenkaan ole sanottua, että rajan vetäminen sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen kohderyhmien välille olisi näin yksinkertaista. Osakkaat, potentiaaliset työntekijät ja ympäristön asukkaat voivat joissain tilanteissa olla lähes samassa tilanteessa kuin organisaation oma henkilöstö³⁵. Näin ollen yhteisön menestyminen on kytköksessä siihen, kuinka osataan huomioida sidos- ja kohderyhmiä.

Monet yhteisöt ja yritykset käyttävät suuren määrän varoja mainoskampanjoihin ja lehti-ilmoituksiin. Harvoin tulee ajatelleeksi tiedottamista yrityskuvan tai toiminnan mainostajana. Tästä huolimatta tiedottaminen voi olla halpaa mainontaa verrattuna varsinaiseen markkinointiin³⁶. On siis mahdollista tuoda oman yhteisön tunnettavuutta esiin tiedottamalla. Tarvitaan vain viitseliäisyyttä ja pitkäjänteisyyttä tiedottamisen taidon rakentamiseen. Mielestäni ammattitaitoisen ja järkevän tiedottamisen kautta Rajavartiolaitoksen tuottamia palveluita pystyttäisiin tuomaan kansan tietoisuuteen entistä paremmin³⁷. Tämän myötä Rajavartiolaitoksen toimenkuva nousisi koko kansan tietoisuuteen entistä tehokkaammin, mikä puolestaan lisäisi luotettavuutta³⁸. Toisin sanoen turvallisuutta rakennettaisiin näkyvyydellä.

3.3 Viestinnän tehtävät

Viestinnän tehtäviä voidaan jakaa karkeasti tai yksityiskohtaisesti. Yksi tapa ryhmitellä viestinnän tehtäviä on tulosviestinnän malli. Tulosisviestinnän malli jakaa viestinnän tehtävät neljään ulottuvuuteen:

- perustoimintojen tuki eli arkiviestintä
- kiinnittäminen, työhön tai organisaatioon sitoutuminen
- informointi, tiedotus tai tiedonvälitys
- profilointi.

Nimensäkin perusteella viestinnän tulostmallin tarkoitus on olla mukana tukemassa yhteisön toimintaa ja tuottamassa tulosta. Malli on alun perin Leif Åbergin tuottama.³⁹

³⁴ Laki poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta, 1§

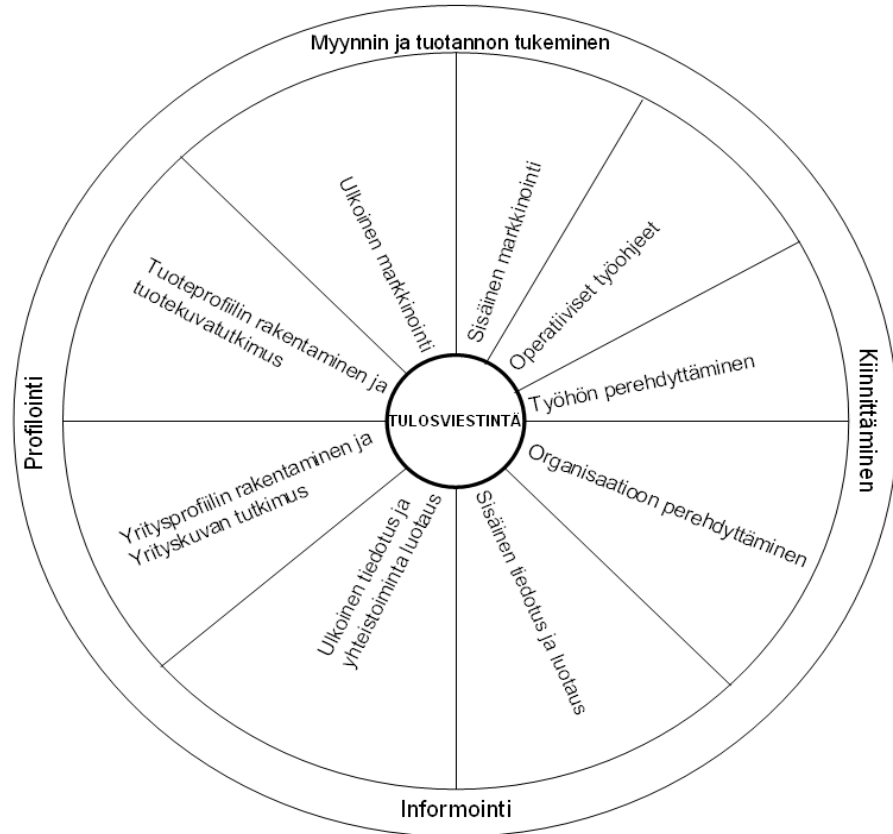
³⁵ Juholin 2001, s. 28

³⁶ Ojanen, s. 14

³⁷ Ojanen, s. 11

³⁸ Juholin 2001, s. 147

³⁹ Juholin 2001, s. 30

KUVA 2: Tulostiedotuksen malli, Åbergin pizza⁴⁰

Åbergin viestintäpizza jaetaan siivuihin. Viestinnän ja tiedotustoiminnan onnistumiseksi yhteisön tulisi huolehtia siivuista tasapuolisesti. Aina se ei ole mahdollista, sillä joku lohko voi vaatia hetkellisesti kaikki organisaation viestinnän resurssit. Viestintäpizzan vasen lohko voidaan siivuttaa ulkoiseen viestintään ja oikea lohko sisäiseen viestintään. Vastaavasti yläosa voidaan liittää yhteisön markkinointimielessä tuotteisiin, palveluihin ja muihin tuotoksiin. Alaosassa viestintä puolestaan keskittyy yhteisön toimintaan.⁴¹

Arkiviestinnällä tarkoitetaan kaikkea sitä tiedonvaihtoa, mitä tarvitaan päivittäisistä tehtävistä selviytymiseen. Viestintä tukee ja mahdollistaa työskentelyn, jolloin sitä voidaan pitää viestinnän tärkeimpänä muotona. Kyse on esimerkiksi työohjeista ja työprosessien hoitamisesta siten, että tehtävät tulevat hoidetuiksi, tuotteet tai palvelut tuotetuiksi ja toimitetuiksi asiakkaille.⁴²

⁴⁰ Åberg 2006, s. 98

⁴¹ Ikävalko 1999, s. 15

⁴² Juholin 2001, s. 30

Sisäiseen arkiviestintään liittyy myös sisäinen markkinointi. Se tarkoittaa uusista palveluista ja tuotteista viestimistä ennen ulkoisia toimenpiteitä. Tällä varmistetaan se, että oma henkilöstö on tietoinen organisaationsa ulkoisille ryhmille tuottamista palveluista ja tuotteista. Arkiviestintää on joskus vaikea erottaa työn johtamisesta. Ero on veteen piirretty viiva⁴³. Johtamisessa ja viestinnässä liittymäpintana on se, että esimiehen tahto siirretään eteenpäin viestinnän keinoin. Tällöin puhutaan johtamisviestinnästä.

Organisaation toiminnan tehostamiseksi pyritään sen työyhteisö ja sidosryhmät sitouttamaan organisaation toimintaan. Monen organisaation viestinnän tehtäväksi on asetettu organisaatiossa työskentelevien ihmisten kiinnittäminen. Tämän tarkoituksena on yksilön motivaation nostaminen. Motivoituminen tapahtuu yleensä silloin, kun yksilö tietää organisaationsa tilasta ja tulevaisuudesta.⁴⁴

Kiinnittämisen ja sitouttamisen puutteet saattavat paljastua uudessa työyhteisössä jo ensimmäisinä päivinä. Uusi henkilö saattaa toimia yhteisön arvojen vastaisesti⁴⁵. Esimerkkinä tästä voi olla työntekijä, joka epäsiistillä olemuksellaan, huonolla käytöksellään ja puutteellisella työmotivaatiolla hoitaa työtehtäviään. Tällaisen työntekijän olemus ja työpanos heikentävät organisaation toimintaa ja julkisuuskuvaa.

Informoinnilla tarkoitetaan kaikkea sitä tiedonvälitystä, jota organisaatio suunnitelmallisesti toteuttaa. Kyse on neutraalista uutisoinnista, jolla ei pyritä myymään mitään. Kuten aiemmin todettiin, monille informointi on sama asia kuin viestintä. Informointi on sateenvarjo sisäiselle ja ulkoiselle tiedotukselle ja yhteydenpidolle, jonka tarkoituksena on kertoa ajankohtaisista tai muuten tärkeistä asioista.⁴⁶

Informointi tarkoittaa toimintaa, jonka ansiosta yhteisön jäsenet ja sidosryhmät saavat tarvitsemansa tiedon ja pysyvät ajan tasalla. Monissa yhteisöissä on monin etuliittein kuvattuja tiedottamisen muotoja: tuotetiedottamista, henkilöstö- ja jäsentiedottamista sekä sijoittajatiedottamista. Informointi siis koskee jotain yhteisölle tärkeää asiaa.⁴⁷

⁴³ Juholin 2001, s. 31

⁴⁴ Juholin 2001, s. 31

⁴⁵ Juholin 2001, s. 32

⁴⁶ Juholin 2001, s. 32

⁴⁷ Juholin 2001, s. 32

Informointi on tärkeä osa organisaation toimintaa. Se ei saa kuitenkaan olla ainoa. Yksisuuntainen aineiston tuottaminen ja välittäminen voi johtaa tiedon ylitarjontaan. Tämä voi puolestaan johtaa tiedottamisen tehottomuuteen.⁴⁸ Ulkoinen ja sisäinen luotamus ovat merkittävä osa informointia. Merkittäviä niistä tekee se, että ne ovat täydentämässä informointia. Tämä puolestaan onnistuu yhteisön sisäisiä ja ulkoisia muutoksia seuraamalla ja havaitsemalla mahdollisia informoinnissa olevia heikkouksia.

Viime aikoina yhteisöviestinnän merkitys on korostunut tiedottamisen roolina, työyhteisön sisällä tapahtuvana muutosten eteenpäin viejänä ja osana organisaation johtamista. Viestinnän perusmäärittelyjen sopiminen, tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen seuranta muodostavat jatkuvan ketjun, jossa edellinen vaikuttaa seuraavaan⁴⁹. Ennen kuin voidaan todeta, että onko viestintä organisaatiossa kustannustehokasta, täytyy sen perustua perusteltuun tietoon. Perusteltua tietoa voidaan luoda seurannalla.

Tulosten arvioinnista käytetään myös käsitettä mitaaminen tai auditointi, jolla tarkoitetaan yhteisön viestinnän kokonaista tai osittaista läpivalaisua tietyllä hetkellä.⁵⁰ Tuloksia voi mitata eri tasoilla ja eri tavoilla. Usein se on sitä, että tietää mistä puhutaan ja mikä on tärkeää. Kokemuksellista tietoa ei pidä aliarvioida⁵¹. Viestinnän arviointi tai seuranta kohdistuu yhteisön oman sisäisen ja ulkoisen viestinnän arviointiin tai joidenkin viestinnän erityislajien arviointiin⁵².

Merkittävä osa viestinnän arviointia ja seuranta on viestintätehon arviointi. Tässä on kyse viestinnän voimavarojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Tyypillinen tällainen alue on pienjoukkoviestinnän seuraaminen⁵³. Pienjoukkoviestimillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi henkilö- tai asiakaslehteä, verkkosivuja ja ilmoitustauluja. Pienjoukkoviestinnän seuraamisella puolestaan tarkoitetaan pienjoukkoviestimien käytön seuraamista. Resurssitehon arvioinnissa tulisi tarkastella korkealla tasolla, kuinka suurina ovat materiaali-, työaika-, jakelutie- ja palvelujen ostokustannukset⁵⁴.

⁴⁸ Juholin 2001, s. 32

⁴⁹ Juholin 2001, s. 253

⁵⁰ Juholin 2001, s. 253

⁵¹ Juholin 2001, s. 253

⁵² Juholin 2001, s. 253

⁵³ Åberg, Leif, 2000: Viestinnän johtaminen. Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Otavan Kirjapaino oy, Keuruu. s.280

⁵⁴ Åberg 2000, s. 280

Yksi merkittävistä viestinnän tehtävistä on profilointi. Profilointi on käytännössä tekojen, viestien ja ilmeen yhteensovittamista. Strategiavetoista mallia mukailleen profilointi on yhä tiiviimmin yhteydessä liikkeenjohdolliseen strategiatyöhön. Tämän mallin mukaan kehystarina näyttää suunnan kohti visiota. Kehystarina kertoo sen, että mihin strategiaan avainalueisiin on kiinnitettävä huomiota juuri nyt. Rajavartiolaitos toteuttaa omaa profiloitumistaan muun muassa viestintästrategiallaan, verkkosivuillaan, medianäkyvyydellä ja vuosittaisilla toimintasuunnitelmilla.

Osaamisen osa-alueiden pitää olla niin vahvoja, että niiden julkistaminen aiheuttaa kauhua kilpailijoissa⁵⁵. Rajavartiolaitokselle on selkeät tehtävät, jotka on määritetty laissa. Näin ollen profiloituminen on vahvaa. Tosin Rajavartiolaitoksella ei ole kansallisia kilpailijoita rajaturvallisuuden kentässä. Profiloitumisessa teoista, viesteistä ja ilmeestä, tärkein on teot. Pelkkä tiedottamisen ja muun viestinnän tehostaminen ei riitä, jos työyhteisö ei tee oikeita asioita oikein. Viestin ja tekojen suhdetta pohtiessa on tärkeää, että tuotteet ja palvelut vastaavat annettuja lupauksia⁵⁶. Työyhteisön panoksen nostaminen on toteutettavissa tehokkaalla työhön sitouttamisella. Näin voidaan vastata kohdeyleisölle annettuihin lupauksiin.

3.4 Viestinnän tavoitteet ja arviointi

Tuloksellisella organisaatiolla on oltava tehtävä. Tehtävät yleensä pohjautuvat tavoitteisiin. Edellä käytyjen viestinnän tehtävien lisäksi on tärkeää tiedostaa viestinnän tavoitteet. Ilman tavoitteita ei pystytä arvioimaan tuloksia⁵⁷. Ilman arviointia keskustelu organisaation viestinnästä ei pysty olemaan perusteltua. Tavoitteita voidaan asettaa projektikohtaisesti tai tietylle aikavälille. Tavoitteet voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Laadullisena tavoitteena voidaan pitää sisäisen tiedottamisen parantamista siten, että viestintä-tyytyväisyys organisaation sisällä nousee. Laadullisia tavoitteita ei aseteta lyhyelle aikavälille. Laadulliset tavoitteet ovat yleensä pitkän aikavälin toiminnan tavoitteita. Määrälliset tavoitteet asetetaan puolestaan lyhyelle aikavälille. Määrälliset tavoitteet liittyvät määrälliseen toimintaan. Määrällisenä tavoitteena voidaan pitää esimerkiksi asiakas- ja henkilöstölehden julkaisukertoja.

⁵⁵ Åberg 2000, s. 140

⁵⁶ Åberg 2000, s. 140

⁵⁷ Ikävalko1999, s. 16

Viestinnän tavoitteet määritellään viestintästrategiassa. Viestintästrategian avulla tavoitteiden asettaminen onnistuu realistisesti. Viestintästrategian luomisella vältetään ylä- tai alakanttiin asetettuja viestinnän tavoitteita⁵⁸. Strategiassa määritetyt tavoitteet toimivat koko viestinnän tukirankana. Viestintästrategia luo kehyksen, jonka sisälle organisaation viestintä voidaan mitoittaa oikein.

3.5 Käytännön tiedottaminen

3.5.1 Erilaisia tiedotusmateriaaleja niiden tarkoituksen mukaan

Toimituksia räsitetään jatkuvasti informaatiolla, jonka tarkoitus ja laatu vaihtelevat laidasta laitaan⁵⁹. Tiedottavan tahon olisi hyvä hallita asiansa esilletuonti. Asian huolimaton esilletuonti saattaa jättää tiedotteen kokonaan vaille sen tarvitsemaa huomiota. Kiinnostavuusarvon tippuminen voi tapahtua myös silloin, kun tiedotteen yhteydessä yritetään mainostaa omaa organisaatiota⁶⁰. Piilomainontaa eli puffijournalismia on turha harjoittaa, sillä journalismin ohjeet kieltävät sen⁶¹. Tiedotteen kulkeutuminen toimituksen kautta kohdeyleisölle on edistettävissä sillä, että tunnistaa tiedon laadun, sen tarkoituksen ja luo asiallisen tiedotteen näiden pohjalta.

Tiedottaminen on kohdennettavissa erilaisilla tiedotusmateriaaleilla kulloisenkin tarpeen mukaan. Kun organisaation tarkoituksena on myynnin edistäminen, tiedote sisältää markkinointitietoa. Toimituksissa markkinointitiedolla on heikko markkina-arvo. Kuten jo todettiin, tekstimainonta ei pääse helposti uutiskynnyksen yli. Tällöin on syytä välttää organisaationsa piilomainontaa tiedotteiden muodossa, sillä se on vaikuttamassa organisaation uskottavuuden heikkenemiseen.

Imagon kohotus ja tarkennus tehdään tiedotteella, joka sisältää imagotietoa. Imagotiedottaminen lähenee piilomainontaa, mutta voi toisaalta olla reitti mediaan⁶². Tämä siksi, että toimittaja kiinnostaa kaikki omaleimainen ja poikkeava toiminta. Organisaation omaleimaisuutta on luomassa esimerkiksi se, että jokin organisaatio on alallaan Suomen suurin. Omaleimaisuutensa ansiosta organisaatio voi saada paljon myönteistä julkisuutta. Yhteisön maine syntyy

⁵⁸ Ikävalko 1999, s. 17

⁵⁹ Ojanen, s. 41

⁶⁰ Ojanen, s. 41

⁶¹ Ojanen, s. 42

⁶² Ojanen, s. 43

siitä, mitä se tekee, mitä se kertoo toiminnastaan ja mitä muut kertovat sen toiminnasta⁶³. On kuitenkin oltava varovainen, sillä liika tyrkyttäminen voi karkottaa toimittajan⁶⁴. Terminä imago on ollut kauan kuvaamassa yrityksen julkisuuskuvaa. Nykyisin puhutaan enemmän maineenhallinnasta. Pohjoisranta Burson-Marsteller niminen liikkeenjohdon konsulttitoimisto on yritys, joka on erikoistunut maineenhallintaan ja viestintään. Yrityksen mukaan maine rakentuu maineen hallinnasta, rakentamisesta ja sen suojelusta.⁶⁵

Tavoiteltaessa organisaation kokonaisuuden hahmottamista annetaan organisaatiosta perustietoa. Perustiedoksi luetaan muun muassa organisaation tehtävät, tavoitteet, resurssit, tulokset ja tulevaisuuden suunta. Perustietoa organisaatio antaa yleensä säännöllisin väliajoin ilmestyvässä esitteessä ja päivittyvillä internetsivuilla.⁶⁶ Yhä enemmän ulkoisen viestinnän lähtökohdiana on organisaation oma verkkopalvelu. Palveluun saapuva käyttäjä voi löytää sivuilta tiedotteita, yhteystietoja, tuote- ja palvelukuvauksia, palautekanavan, uutisarkiston ja kuvapankin.⁶⁷

Yritykset ja yhdistykset tekevät säännöllisesti toistuvia yleislähetystyksiä medialle. Lähetykset sisältävät esimerkiksi vuosikertomuksia, tulevaisuusraportteja, katsauksia ja toistuvia tiedotteita. Tällaisia lähetystyksiä kutsutaan rutiinitiedoksi.⁶⁸ Kun tavoitteena on tiedon lisääminen, annetaan asiantuntijatieta. Asiantuntijat voivat aktiivisesti tarjota tietoja tutkimuksistaan tai havainnoistaan. Useimmiten asiantuntijatieta annetaan toimituksen yhteydenoton jälkeen. Vaikka asiantuntija on tiedon tuottaja, on hänen ajateltava asiaansa toimittajan ja hänen palvelemansa lukijan, kuuntelijan tai katsojan näkökulmasta. Mikä kiinnostaa tavallista kansalaista? Miten asia kannattaa ilmaista, että sen ymmärtää ilman pohjatieta.⁶⁹

Mikäli toimittaja ottaa yhteyttä, on useimmiten kyse siitä, että toimittaja tekee tutkivaa journalismia. Tällöin kaivataan erikoistietoa⁷⁰. Toimittajan yhteydenottoa ei pidä säikähtää, sillä tässä kohtaa on mahdollisuus luoda hyvää julkisuuskuvaa ja rakentaa hyvät suhteet mediaan. Toimittajat arvostavat ja pitävät kullannarvoisina tiedottajia, joilla on hyvät tiedot myös koko toimialastaan. Hyvät suhteet syntyvät myös silloin, kun luodaan toimittajan ja tiedottajan yhteistyönä olemassa olevista tiedoista uutta tietoa. Tällöin on kyseessä poikkitieto.⁷¹

⁶³ Juholin 2001, s. 149

⁶⁴ Ojanen, s. 43

⁶⁵ Pohjoisranta Burson ja Marsteller liikkeenjohdon konsulttitoimiston www- sivusto (www.pohjoisranta.fi). 1.2.2012

⁶⁶ Ojanen, s. 44

⁶⁷ Juholin 2001, s. 168

⁶⁸ Ojanen, s. 44

⁶⁹ Ojanen, s. 45

⁷⁰ Ojanen, s. 45

⁷¹ Ojanen, s. 45

Julkishallinnolla on säännöllinen tarve tiedottaa yhteisistä asioista kuntalaisia ja kansalaisia. Tällöin puhutaan kansalaistiedosta. Tietoa välitetään erilaisin kampanjoin, tietoisuuteen ja kotiin jaettavaan lehtisten muodossa. Tiedotusvälineisiin pyritään saamaan tietoa yleisvalistavina juttuina, joiden tarkoituksena on osoittaa kansalaisille julkishallinnon palvelut ja lain sallimat etuudet. Hyvä esimerkki kansalaistiedottamisesta on euron käyttöönottoon liittynyt tiedottaminen. Eurotiedottamisen arvioitiin sujuneen Suomessa hyvin, vaikka se on ollut kansalaistiedottamisen suurin haaste Suomessa.⁷²

Tiedottajan taidot ovat koetuksella, kun eteen tulevat nopeatempoiset ja arvaamattomat tapahtumat. Tällöin on kyseessä uutistieto. Uutistietoa tuottavia tapahtumia voivat olla erityis- ja vaativat tilanteet, öljyvahingot ja lento-onnettomuudet. Tällaisten tapahtumien sattuessa asiat saatetaan kansalaisille kriisitiedottamisen keinoin, jolloin viranomaiset ottavat tiedotusvastuun⁷³.

3.5.2 Sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen kanavat

Kanavat ja muodot sisäisessä tiedottamisessa ovat melko mittavat. Leif Åberg ryhmittelee sisäisen tiedotuksen kanavat neljään eri ulottuvuuteen. Ryhmittelyyn vaikuttaa ovatko kanavat lähi- vai kaukokanavia. Lisäksi ryhmittelyyn vaikuttaa se, onko viestintä suoraa vai välitettyä.

Lähikanavan muodostaa esimerkiksi lähiesimies, muut esimiehet, osastokokoukset ja työtoverit. Kaukokanavina pidetään esimerkiksi tiedotustilaisuuksia, yhteistyöelimiä ja luottamushenkilöitä, kokouksia ja neuvotteluita, ylimmän johdon suoraa yhteydenpitoa ja muiden työyksiköiden työtovereita. Edellä mainitut lukeutuvat suoraan viestintään. Välitetyn viestinnän lähikanavia puolestaan ovat työyksikön ilmoitustaulu, yksikön kiertokirjeet ja verkkoviestintä. Välitetyn viestinnän kaukokanavien lista on paljon pidempi kuin lähikanavien, koska näillä keinoilla tavoitellaan suuria kohderyhmiä. Välitettyjen viestien kaukokanavia ovat muun muassa pikatiedotteet, tiedotus ja henkilöstölehdet, asiakaslehdet, toimintakertomukset, verkkoviestintä ja joukkoviestimet.

Ulkoisen tiedotuksen pääpaino on nimenomaan välitettyssä viestinnässä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tiedottavan organisaation ja kohderyhmän välissä on uutistoimittaja⁷⁴. Toimittajaa voi pitää tietynlaisena suodattimena, joka arvioinnin ja valinnan kautta välittää

⁷² Ojanen, s. 46

⁷³ Ojanen, s. 46–47

⁷⁴ Åberg 2000, s. 157

uutisen kohdeyleisölle. Käytännössä suhteet joukkoviestimiin voidaan jakaa viiteen tasoon: epävirallinen kanssakäyminen, toimittajatapaamiset, tiedotteen lähettäminen, tiedotustilaisuuden järjestäminen ja verkkoviestintä⁷⁵. Hyvin toimivan ulkoisen tiedottamisen perusedellytys on henkilökohtaisten suhteiden luominen joukkoviestimiin⁷⁶.

		Tiedottajan strategia	
		Kilpailu	Yhteistyö
Toimittajan strategia	Yhteistyö	Tiedottaja "voittaa"	Kummatkin "voittavat"
	Kilpailu	Kumpikaan ei voita	Toimittaja "voittaa"

Kuva 3: Tiedottajan ja toimittajien suhteet⁷⁷

Yllä olevassa taulukossa on käytetty Les Metcalfen suhdemallia⁷⁸. Malli kuvaa kahden toisistaan riippumattoman tekijän suhdetta. Suhdetta kuvataan sen mukaan, ovatko tekijät valinneet strategiakseen kilpailun vai yhteistyön. Vaikka tiedottajan ja toimittajan suhde on edelleen tärkeä, se ei kuitenkaan ole ainut tie organisaation tehokkaalle tiedottamiselle. NykYTEknologia on avannut uusia ja tehokkaita keinoja tiedon levittämiseen. Hyvä esimerkki tästä on internet ja sen mukanaan tuomat palvelut, kuten sosiaalinen media.

⁷⁵ Åberg 2000, s. 160

⁷⁶ Åberg 2000, s. 161

⁷⁷ Åberg 2000, s. 161

⁷⁸ Åberg 2000, s. 161

4. Nykytila-analyysi

4.1 Sisäasiainministeriön viestintäyksikkö

Sisäasiainministeriön viestintäyksikön tehtävänä on johtaa ja kehittää viestintää. Viestintäyksikkö vastaa ministeriön ylimmän johdon viestinnästä, ministeriön sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä sekä verkkoviestinnästä. Viestintäyksikkö vastaa myös ministeriön ja ministeriön hallinnonalan yhteisten viestinnän kehittämishankkeiden valmistelusta ja toteuttamisesta. Lisäksi viestintäyksikkö vastaa ministeriön sidosryhmäviestinnästä ja julkaisu- ja viestintätoiminnan kehittämisestä.⁷⁹ Näin ollen viestintäyksikkö vastaa koko sisäministeriön viestinnän linjauksista.

Ministeriön työjärjestyksen mukaan yksiköiden päälliköt vastaavat osastonsa tai yksikkönsä viestinnän kehittämisestä. Käytännössä päälliköt vastaavat muun muassa siitä, että henkilöstö tuntee julkisuuslain vaatimukset, ministeriön johdon informointivelvoitteet ja ministeriön viestintäkäytännöt esimerkiksi säädöshankkeiden osalta.⁸⁰

Ministeriön osastot ja yksiköt käsittelevät myös tulosohjaamiensa toimialojen viestintään liittyvät asiat. Ministeriön pelastusosastolla ja rajavartio-osastolla, joka on Rajavartiolaitoksen esikunta, on omaa viestintähenkilöstöä. Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö vastaa Rajavartiolaitoksen yhteisten viestinnän ja tiedottamisen kehittämistoimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta⁸¹. Käytännössä ministeriön osastot ja viestintäyksikkö tekevät laajaa yhteistyötä. Muun muassa maahanmuutto-osaston ja poliisiosaston viestintää kehitetään yhteistyössä. On myös huomioitava eri toimialojen kanssa tehtävä viestintäyhteistyö.⁸²

4.2 Viranomainen tiedottajana

Viranomainen on päätöksiä tehdessään ja tehtäviään hoitaessaan velvollinen huolehtimaan siitä, että tietojen saamista viranomaisen toiminnasta ei rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta.⁸³ Tämä tarkoittaa sitä, että viranomaistoiminta on avointa. Tämä puolestaan mahdollistaa sen, että kansalaiset voivat valvoa viranomaisen julkisenvallan käyttöä. Kansalaiset voivat tarvittaessa saada viranomaisen asiakirjoja tutkittavakseen⁸⁴.

⁷⁹ Sisäasiainministeriön julkaisuja: Sisäasiainministeriön viestintäkäytännöt ja –linjaukset 15/ 2011. Monistamo, Helsinki. s. 4

⁸⁰ Sisäasiainministeriön julkaisuja 15/ 2011, s. 4

⁸¹ Sisäasiainministeriön julkaisuja 15/ 2011, s. 4-5

⁸² Sisäasiainministeriön julkaisuja 15/ 2011, s. 5

⁸³ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, luku 5, 17§

⁸⁴ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, luku 1, 1§ ja 9§

Vaikka laki velvoittaa viranomaistoiminnan avoimuuden, se asettaa avoimuudelle myös rajoituksia. Esimerkiksi esitutkintaa suoritettaessa on huomioitava yksityisyydensuoja. Esitutkinnasta on tiedotettava siten, että ketään ei aseteta epäluulon alaiseksi⁸⁵. Rikoksesta epäillyn nimen tai kuvan saa antaa julkisuuteen vain, jos se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi, epäillyn kiinni saamiseksi tai muusta erityisen painavasta syystä.⁸⁶ Tiedottamisessa on siis huomioitava yksityisyydensuojan lisäksi tutkintataktiset seikat. Tietyissä tilanteissa jokin muu perusoikeus, kuten yksityiselämänsuoja saattaa olla julkisuusperiaatetta painavampi⁸⁷. Joskus tiedottamista rajoittaa yksinkertaisesti kesken oleva rikosasian esitutkinta.

Viranomaistoiminnassa tiedottaminen ei ole kaikkien oikeus. Esimerkiksi yksittäisellä partiomiehellä ei ole oikeutta eikä välttämättä edes valmiuksia antaa yksityiskohtaista tietoa esimerkiksi jonkin rikoksen esitutkintaan liittyvistä asioista. Oikeus antaa tietoja esitutkinnasta julkisuuteen on tutkinnanjohtajalla, hänen esimiehellään tai esimiehen määräämällä muulla virkamiehellä⁸⁸. Tällä käytännöllä pyritään turvaamaan ja edistämään esimerkiksi rikosasian tutkintaa. Tämän käytännön ansiosta operatiivinen ja hallinnollinen johto pysyy informoituna ja on ajan tasalla tutkinnan alla olevasta rikoksesta tai onnettomuudesta.

4.3 Viranomaisen ja median kohtaaminen

Media on keskeinen viranomaistiedon välittäjä. Tätä kautta media on myös merkittävä yhteiskunnallisen päätöksenteon valvoja. Mediaan suuntautuvan viestinnän tulee olla avointa, aktiivista, palvelevaa ja tasapuolista.⁸⁹ Aktiivisuudella haetaan sitä, että viranomaisen syöttää tietoa medialle. Tämä edesauttaa sitä, että viranomaisen ei ole reagoiva median suunnasta tulevaan mielenkiintoon. Tämä puolestaan mahdollistaa sen, että viranomaisen hallitsee mitä tietoja ja milloin se medialle antaa. Palvelevan viestinnän tavoitteena on se, että kansalaiset saavat eri medioiden kautta mahdollisimman laajan ja monipuolisen kuvan viranomaisen toiminnasta ja sen tekemistä päätöksistä.⁹⁰ Tasapuolisella viestinnällä tarkoitetaan sitä, että eri mediat otetaan mahdollisimman tasapuolisesti huomioon. Esimerkiksi järjestettäessä tiedotustilaisuus, olisi hyvä kutsua median edustajat mahdollisimman kattavasti ketään ulkopuolelle jättämättä.

⁸⁵ Esitutkintalaki 49§

⁸⁶ Asetus esitutkinnasta ja pakkokeinoista 8§

⁸⁷ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, luku 6, 24§

⁸⁸ Asetus esitutkinnasta ja pakkokeinoista 9§

⁸⁹ Valtiohallinnon viestintäsuositus: Valtioneuvoston kanslian määräykset, ohjeet ja suositukset 2/2010, s. 18

⁹⁰ Valtiohallinnon viestintäsuositus 2/2010, s. 18

Taloustutkimus Oy teki vuonna 2005 TiedoteDesk Finland Oy:lle tutkimuksen julkishallinnon viestinnästä. Tutkimuksen kohteena olivat valtion laitosten, virastojen, eduskunnan, kuntien ja kaupunkien tiedottajat. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tiedotuksen senhetkinen tila. Tavoitteena oli peilata tiedottajien ja toimittajien näkemyksiä toisiinsa ja hakea kehitysideoita julkishallinnon tiedottajille.

Käsitykset asioiden kiinnostavuudesta olivat aika tasaisia. Julkishallinnon asioiden kiinnostavuutta kysyttäessä toimittajat katsoivat median tai paremminkin median loppukäyttäjän olevan kiinnostunut palveluista kuntalaisille ja kansalaisille. Toinen mielenkiinnon kohde oli viranomaisen päätöksenteko⁹¹.

4.4 Tiedottaminen rajavartiolaitoksessa

4.4.1 Viestintä vastuut ja operatiivinen tiedottaminen

Rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö vastaavat Rajavartiolaitoksen viestinnästä. Komentajat vastaavat hallintoyksiköiden viestinnästä ja apulaiskomentaja ohjaa viestintää käytännössä. Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö vastaa Rajavartiolaitoksen yhteisten viestinnän ja tiedottamisen kehittämistoimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta.⁹² Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Rajavartiolaitoksen esikunnassa tehdään strategista ohjaustyötä viestinnän osa-alueella. Tällaista ohjaustyötä tehdään muun muassa erilaisten viestinnällisten hankkeiden suunnittelulla.

Jokainen Rajavartiolaitoksen virkamies tai -nainen vastaa tarvittaessa omalta osaltaan Rajavartiolaitoksen ulkoisesta kuvasta omalla esiintymisellään, käytöksellään tai omilla lausunnoillaan.⁹³ Rajavartiolaitos on todennut strategiassaan, viestintäsuunnitelmissaan, tulossuunnitelmissaan sekä toiminta- ja taloussuunnitelmissa, että Rajavartiolaitoksen toiminta on kasvavan mielenkiinnon kohteena. Tätä tapahtuu kansallisesti ja kansainvälisesti johtuen siitä, että vartioimme myös Euroopan Unionin ulkorajaa. Tämä merkitsee sitä, että media seuraa yhä tiiviimmin Rajavartiolaitoksen toimintaa. Median kasvanut kiinnostus vaikuttaa siihen, että yksittäisellä rajavartijalla on suurempi todennäköisyys päästä edustamaan Rajavartiolaitosta mediaan.

⁹¹ Yhteenveto julkishallinnon viestintätutkimuksesta 2005

⁹² Rajavartiolaitoksen viestintästrategia 2007, s. 19

⁹³ Rajavartiolaitoksen viestintästrategia 2007, s. 19

Rajavartiolaitoksen tiedottamisessa noudatettavat yleiset periaatteet ovat osa hyvää tiedonhallintatapaa⁹⁴. Rajavartiolaitoksessa pyritään tiedotettaessa antamaan oikeaa ja ajantasaista tietoa. Ulospäin annettava oikea ja ajantasainen tieto on luomassa luotettavuutta. Kuten viranomaisten tiedottaminen yleensä, myös Rajavartiolaitos pyrkii tiedottamaan asioista omaaloitteisesti ja palvelualttiisti. Aktiivisella tiedottamisella vältetään turhia huhupuheita ja hankitaan omalle organisaatiolle työrauha. Tällä varmistetaan tiedottamisen avoimuus ja läpinäkyvyys, joita yhä enemmän edellytetään⁹⁵. Tärkeä osa Rajavartiolaitoksen tiedottamista on selkeän ja asiallisen viestin liikkeelle laittaminen, jolla varmistetaan ymmärrettävyys kohde- ja sidosryhmissä. Ymmärrettävyyttä on luomassa myös tiedon tasapuolinen jakelu, jossa huomioidaan kaksikielisyys⁹⁶. Tämän lisäksi tiedottamisen tasapuolisuutta haetaan tiedottamisen neutraalilla ja eettisen tarkastelun kestäväällä muodolla. On tärkeää tehdä myös perustiedosta helposti saatavaa.

Operatiivisen tiedottamisen tavoitteet suuntautuvat pääasiassa operatiivisen toiminnan tehostamiseen. Operatiivisia toimintoja voidaan tukea muun muassa väestön varoittamisella. Varoittamisen jälkeen annetaan kansalaisille toimintaohjeita. Viranomaisen tiedottamiseen liittyen sisäasiainministeriön sivuilla on esitelty viranomaistiedotteiden antamista koskeva lakihanke. Hankkeen tavoitteena on valmistella laki, joka antaisi tarkat määritelmät viranomaistiedotteille⁹⁷. Väestön varoittamisen lisäksi tiedottaminen voi olla työkalu tutkinnanjohtajalle. Hyvin laaditulla tiedotteella voidaan saavuttaa tutkintataktista hyötyä rikosasioiden selvittämiseksi⁹⁸. Tutkintataktisena hyötynä voidaan pitää tiedonkeräämistä rikosasian selvittämiseen liittyen.

4.4.2 Tiedottamisen painopisteet

Viestintä on yksi Rajavartiolaitoksen tärkeimpiä toimintoja sen kaikilla ydinalueilla⁹⁹. Siitä huolimatta viestintä voi erota esimerkiksi ydintehtävittäin. Tutkimukseni haastatteluaineiston mukaan tiedottamisella on omat painopisteensä riippuen hallintoyksiköstä ja ydintehtävistä. Tämä on ymmärrettävää, sillä tutkimukseen valittujen hallintoyksiköiden välillä on eroja toimintaympäristössä ja suoritteiden määrässä, joka on puolestaan riippuvainen asiakkaiden volyymista.

⁹⁴ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, luku 5, 18§

⁹⁵ Rajavartiolaitoksen tulossuunnitelma 2010 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2011- 2014, liite 4

⁹⁶ Kielilaki, luku 7, 32§

⁹⁷ Sisäasiainministeriön www-sivut

(www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/0DFFD86E0F856566C225785D00373617) 14.11.2012

⁹⁸ Purmonen 2011

⁹⁹ Rajavartiolaitoksen viestintästrategia 2007, s. 5

Rajavartiolaitos tiedottaa ja uutisoi omilla verkkosivuillaan toimintansa kannalta merkittäviä asioista. Poimin Rajavartiolaitoksen verkkosivuilta tiedotteita ja uutisia. Tämän poiminnan tuloksena sain analysoitavaksi 298 tiedotetta ja uutista vuosilta 2010 ja 2011. Poiminnan perusteena ovat tutkimukseen valitut rajaukset. Rajauksena ovat neljä keskeisintä ydintehtävää, painopisteessä olevat hallintoyksiköt ja vuosien 2010 ja 2011 ajallinen jakso.

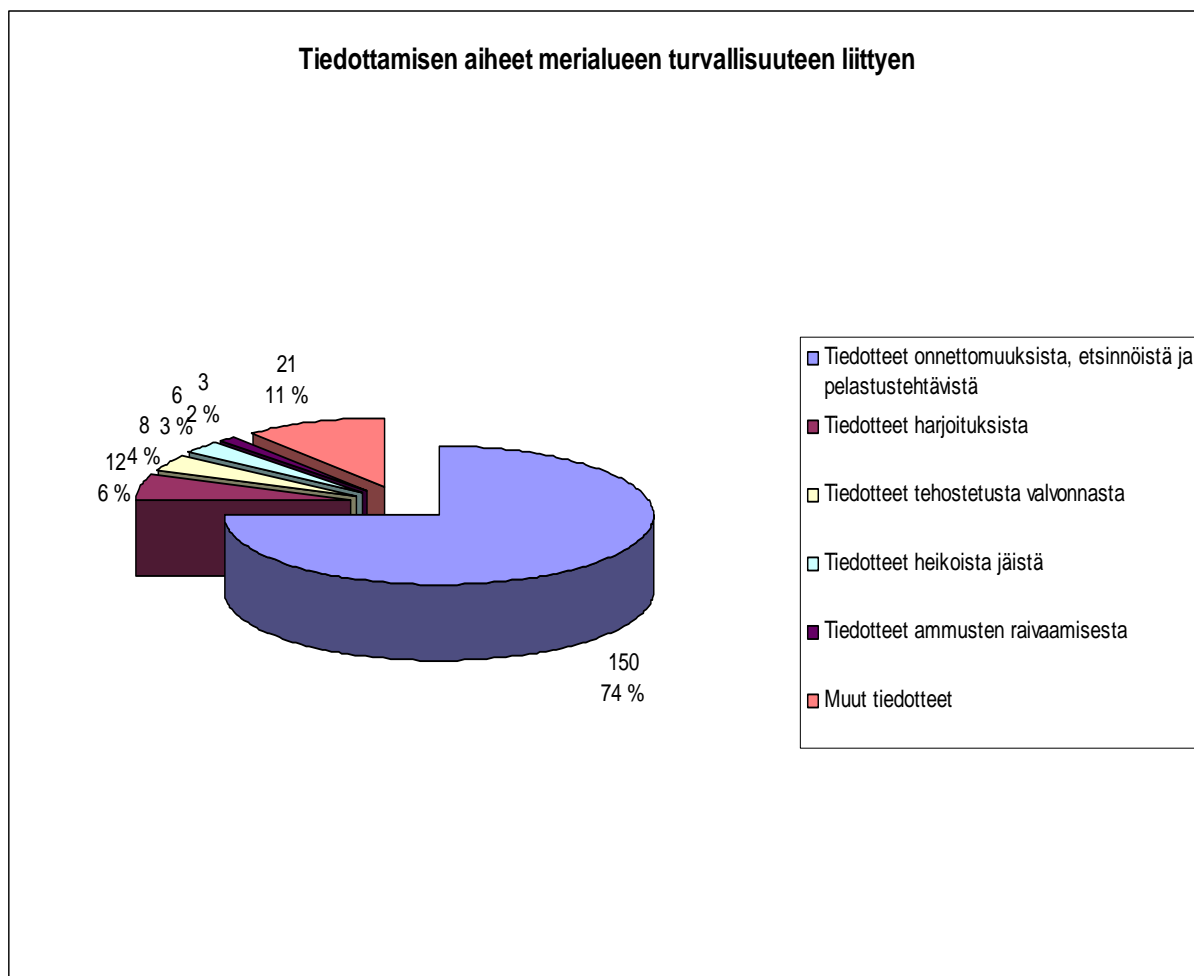

KAAVIO 1: Tiedotteet ydintehtävittäin vuosilta 2010–2011

Poimituista tiedotteista suurin osa liittyy merelliseen turvallisuuteen. 298 tiedotteesta ja uutisesta 200 tiedotetta ja uutista koskevat merialueen turvallisuutta. Toiseksi suurin osa tiedotteista koskee rikostorjuntaa. Tähän ydintehtävään liittyen on julkaistu 48 tiedotetta. Kyseiseen ryhmään on laskettu myös rajanylityspaikoilla paljastetut rikokset. Kolmanneksi suurin osa muodostuu rajatarkastuksiin liittyvistä tiedotteista, joita on 34 kappaletta. Vähiten tiedotteita on rajojenvalvontaan liittyen. Tätä ydintehtävää koskee kaikista 298 tiedotteesta vain 16 tiedotetta. Teemoittelun avulla on mahdollista syventyä vielä tarkemmin siihen, millaisia aiheita tiedotteissa ja uutisissa käsitellään kuhunkin ydintehtävään liittyen.

Suomenlahden merivartiosto ja Länsi-Suomen merivartiosto ovat Rajavartiolaitoksen meripelastuksesta vastaavia hallintoyksiköitä. Nämä hallintoyksiköt tekevät meripelastussuoritteita vartiolentolaivueen tukemana. Meripelastussuoritteeksi luetaan etsinnät, meripelastustehtävät, sairaankuljetukset, avustustehtävät, estetyt ja havaitut merionnettomuudet. Vuonna 2010 me-

ripelastussuoritteita on ollut yhteensä 1907 kappaletta. 1907 meripelastussuoritteesta meripelastustehtäviä on ollut 1138 kappaletta.¹⁰⁰

KAAVIO 2: Aiheet merialueen turvallisuuteen liittyvissä tiedotteissa

Valtaosa merialueen turvallisuuteen liittyvistä tiedotteista koskee onnettomuuksia, etsintöjä ja pelastustehtäviä. 200 tiedotteesta 150 tiedotetta liittyy meripelastukseen. Seuraavaksi suurin ryhmä ovat tiedotteet, jotka liittyvät harjoituksiin. Harjoituksiin liittyviä tiedotteita on kaikkiaan 12 kappaletta. Kolmanneksi suurin osa tiedotteista koskee tehostettua valvontaa. Heikoista jäistä varoittavia tiedotteita on 6 kappaletta. Pienin osa 200 tiedotteesta koskee kaasuputken laskuun liittyvää ammusten raivaamista Suomenlahdella. Muut tiedotteet koskevat muun muassa merivartiostojen toimintaa juhlapyhinä ja katsauksia veneilyn sesonkikauteen.

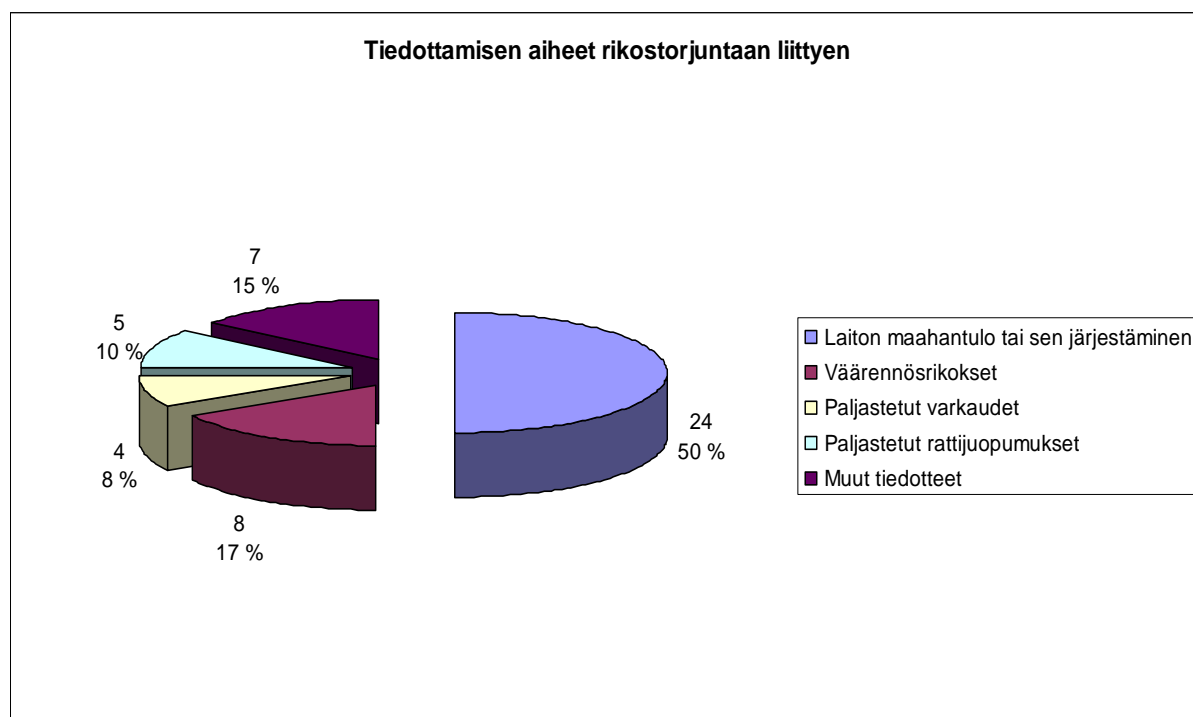
Meripelastukseen liittyvä tiedottaminen keskittyy väestön varoittamiseen, valistamiseen ja tehokkuudesta viestimiseen. Valistusta tehdään erilaisilla valistustapahtumilla, messuilla, toimintänäytöksillä ja vierailuilla erilaisissa yhteisöissä.¹⁰¹ Valistamisella pyritään ennaltaehkäi-

¹⁰⁰ ks. liite 2

¹⁰¹ Haastattelu, Länsi-Suomen merivartiosto

semään rikkomuksia ja onnettomuuksia. On kuitenkin hyvin haastavaa mitata valistustoiminnan tehokkuuden vaikutukset merellisten onnettomuuksien ja rikkomusten ennaltaehkäisijänä. Toiminnan tehokkuudesta tiedottamisen myötä syntyvän maineen voi kuitenkin mitata esimerkiksi mediaseurannalla¹⁰².

Rikostorjunnan osalta suoritetilastojen kärjessä on Kaakkois-Suomen rajavartiosto. Kaakkois-Suomen rajavartiostossa on suoritettu vuonna 2010 suppeita esitutkintoja 1674 kappaletta ja varsinaisia esitutkintoja 257 kappaletta. Vuonna 2011 esitutkintojen määrä on ollut hieman isompi. Suppeita esitutkintoja on ollut 2713 kappaletta ja varsinaisia esitutkintoja on tehty 289 kappaletta. Varsinaisten esitutkintojen osalta toisena hallintoyksikkönä suoritetilastoissa on Suomenlahden merivartiosto. Vuonna 2010 Suomenlahden merivartiosto on suorittanut suppeita esitutkintoja 789 ja varsinaisia esitutkintoja 276. Vuonna 2011 suppeita esitutkintoja on tehty 779 ja varsinaisia esitutkintoja 328. Esitutkinnoissa laittoman maahantulon järjestämisestä on tutkittu Kaakkois-Suomen rajavartiostossa vuonna 2010 kolme kappaletta ja vuonna 2011 seitsemän kappaletta. Suomenlahden merivartiostossa vastaavat luvut ovat 39 ja 40.¹⁰³

KAAVIO 3: Aiheet rikostorjuntaan liittyvissä tiedotteissa

Suurin osa rikostorjuntaan liittyvistä tiedotteista koskevat laitonta maahantuloa ja sen järjestämistä. 48 tiedotteesta laittomaan maahantuloon liittyviä tiedotteita on 24 kappaletta. Seuraavaksi suurin osa tiedotteista ja uutisista koskevat väärennösrikoksia. Kokonaismäärästä vää-

¹⁰² Haastattelu, Länsi-Suomen merivartiosto

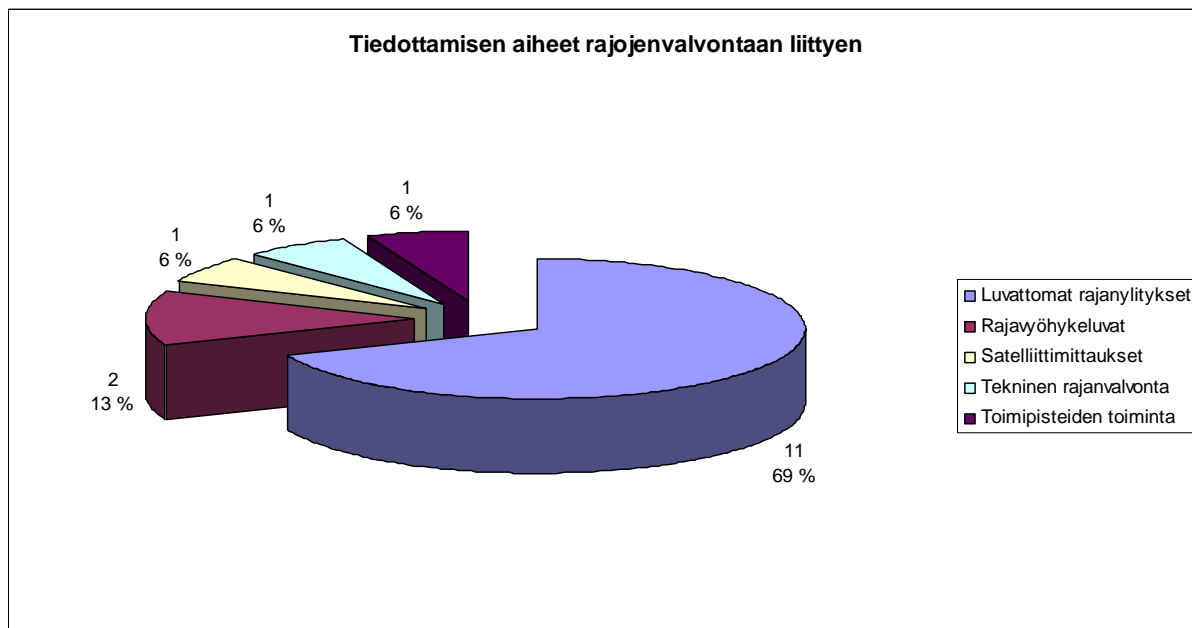
¹⁰³ Rajavartiolaitoksen tulostietojärjestelmän tilastot vuosilta 2010–2011

rennösrikoksiin liittyviä tiedotteita on kahdeksan kappaletta. Paljastettuihin varkauksiin ja rattijuopumuksiin liittyen julkaistuja tiedotteita on yhteensä yhdeksän kappaletta. Paljastetuista varkauksista koostuvista tiedotteista suurin osa koskee ulkomailla tehtyjä ajoneuvovarkauksia, jotka ovat paljastuneet rajanylityspaikoilla Suomessa. Muut tiedotteet liittyvät muun muassa katsauksiin ja kansainväliseen toimintaan. Positiivista näkyvyyttä on tuettu yhdellä uutisella, joka kertoi syyttäjälaitoksen rikostorjuntahenkilöstölle antamasta korkeimmasta tunnustuksesta.

Hallintoyksiköille suunnatun haastattelun mukaan rikostorjuntaan liittyen on tärkeää tuoda esille rikollisia ilmiöitä yhteiskunnan tietoisuuteen ja tätä kautta kehittää suojauksia kyseisiä ilmiöitä vastaan. Esimerkiksi laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa ovat ilmiönä melko tuntematon. Siksi näistä ilmiöistä olisi hyvä tiedottaa yhä aktiivisemmin. Tämä olisi yksi hyvä keino Rajavartiolaitoksen maineenhallintaan. Myönteistä kuvaa ja toiminnan tarpeellisuutta markkinoitaisiin näkyvyydellä. Se puolestaan syntyy aktiivisella tiedottamisella esimerkiksi laittoman maahantulon järjestämisestä ja siitä kuinka siihen puututaan. Ilmiöstä ja siihen puuttumisesta tiedottamalla olisi mahdollista vaikuttaa laittoman maahantuloon ennaltaehkäisevästi¹⁰⁴. Se, onko riittävää tiedottaa ilmiöstä kohdemaassa, täytyy asettaa harkinnan alle. Mielestäni ilmiön tunnettavuutta ja siihen puuttumista olisi hyvä tuoda esille myös lähtö- ja kauttakulkumaissa. Näin ollen kohderyhmänä eivät olisi vain Suomen kansalaiset, vaan kohderyhmää laajennettaisiin lähtö- ja kauttakulkumaiden kansalaisiin. Tätä kautta olisi mahdollista päästä laitonta maahantuloa ennaltaehkäisevään vaikutukseen.

Luvattomat rajanylitykset liittyvät usein laittoman maahantulon järjestämiseen, jolloin luvattomia rajanylityksiä järjestetään rahallista korvausta vastaan. Tästä hyvä esimerkki on muutama vuosi sitten pinnalla ollut afgaani-ilmiö, jonka aikana maahan pyrki maarajojen kautta kokonaisia ihmisryhmiä. Laittoman maahantulonjärjestämiseen on mahdollista puuttua etupainoisesti, mutta fyysisten rajanylitysten ennaltaehkäisy tiedottamalla on haastavaa. Tämän takia tiedottamisen painopiste asettuu väestön varoittamiseen, jonka kautta pyritään tuottamaan turvallisuutta. Turvallisuutta on mahdollista tuottaa myös käyttämällä rajaseudun asukkaita hyväksi tiedonantajina. Rajaseutujen asukkaat pystyvät helposti tunnistamaan kyläänsä kuulumat ihmiset ja tekemään heistä ilmoituksen esimerkiksi puhelimitse rajaviranomaisille.

¹⁰⁴ Haastattelu, Suomenlahden merivartiosto

KAAVIO 4: Tiedottamisen aiheet rajojenvalvontaan liittyen

Rajojenvalvontaan liittyen tiedotteiden teemojen määrällinen painopiste on luvattomissa rajanylityksissä. Kaikista 16 tiedotteesta luvattomia rajanylityksiä koskee 11 tiedotetta. Loput tiedotteiden aiheet jakautuvat tasaisesti rajavyöhykelupiin, raja-alueella tapahtuneisiin satelliittimittauksiin, tekniseen rajanvalvontaan ja toimipisteiden toiminnan muutoksiin liittyen. Kaiken kaikkiaan tiedottamisen määrä rajojen valvonnassa on pieni. Varsinkin jos tiedottamisen määrää verrataan merialueen turvallisuuteen liittyvän tiedottamisen määrään. Toiminta-alueen koko rajaviivan pituudella mitaten on kuitenkin maarajoilla suurempi. On toki muistettava, että ihmisten määrä maarajojen pohjoisilla alueilla on huomattavasti pienempi kuin esimerkiksi eteläisillä alueilla¹⁰⁵.

Rajatarkastukset ovat tehokas keino vähentää sisämaassa tapahtuvia vaaratilanteita karsimalla rajanylityspaikoilla ajoneuvot, jotka eivät täytä Suomen tieliikennelain vaatimuksia. Samalla voidaan havaita ja takavarikoida esimerkiksi Suomessa laittomat tutkanpaljastimet. Esimerkiksi viime vuonna Kaakkois-Suomen rajavartioston ja tullin varastoihin päätyi yli 2200 tutkanpaljastinta. Muita Suomessa laittomia ja takavarikoituja esineitä olivat erilaiset kumi-luotiasetit, sähkölamauttimet, kaasusumuttimet sekä vinyyli- ja teleskooppipatukat¹⁰⁶. Kaakkois-Suomen rajavartioston alueella havaittuja liikenne- ja ajoneuvorikkomuksia vuonna 2010

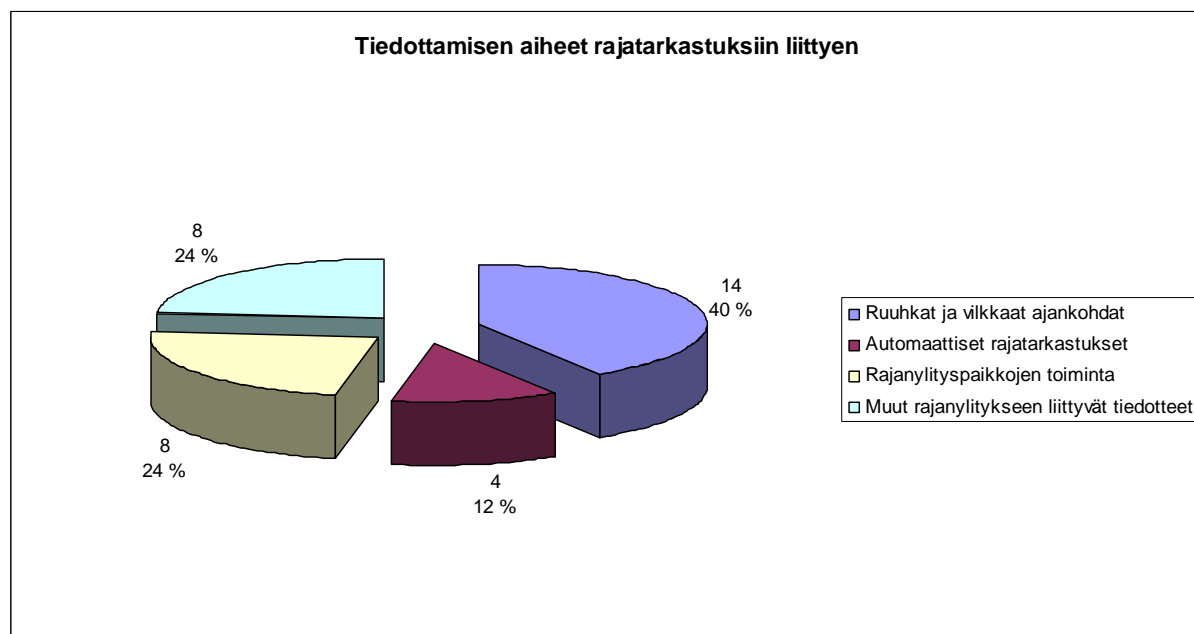
¹⁰⁵ ks. Rajavartiolaituksen www- sivut (www.raja.fi/rvl/home.nsf/files/A9DBF1BE90E1E91EC22579B40024DED8/\$file/Henkilöiden_rajatarkastukset_ulkorajaliikenteessä_2008-2011.pdf) 21.4.2012

¹⁰⁶ Helsingin Sanomat 4.4.2012

on ollut yhteensä 407. Vuonna 2011 vastaava luku on ollut 707. Pohjois-Karjalan rajavartioston alueella vastaavat luvut ovat 338 ja 311.¹⁰⁷

Suppeiden esitutkintojen ajallinen kesto rajanylityspaikoilla vaihtelee kymmenistä minuuteista tuntiin. Varsinaiset esitutkinnot kestävät puolestaan tunteja riippuen siitä, kuinka nopeasti saadaan haaste syyttäjältä tai ovatko rikostutkijat rikkeen tai rikoksen tapahtumahetkellä paikalla.¹⁰⁸ Vuositasolla liikenne- ja ajoneuvorikkomuksista, vaarallisten esineiden ja aineiden hallussapidoista sekä niiden tutkimisesta muodostuu merkittävä ajallinen työpanos.

Rajatarkastuksiin liittyvä tiedottaminen pyrkii valmentamaan asiakkaita rajanylitykseen. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että matkustajia neuvotaan sallittujen aineiden tuontirajoituksiin, kiellettyihin esineisiin ja aineisiin, matkustusasiakirjojen hakemiseen ja myöntämiseen liittyen. Tällä kaikella pyritään nopeuttamaan rajatarkastusprosessia. Hallintoyksiköiden haastattelussa kävi ilmi, että tiedottamisen myönteinen vaikutus syntyy siitä, että tiedotetaan havaituista rikoksista ja rikkomuksista. Tällä puolestaan viestitään se, että liikenne- ja ajoneuvorikkomuksia ei sallita¹⁰⁹.

KAAVIO 5: Tiedottamisen aiheet rajatarkastuksiin liittyen

¹⁰⁷ Rajavartiolaitoksen tulostietojärjestelmän tilastot vuosilta 2010- 2011

¹⁰⁸ Raja- ja merivartiokoulun rikostorjunnan opettaja, 2012

¹⁰⁹ Haastattelu, Pohjois-Karjalan rajavartiosto

Suurin osa rajatarkastuksiin liittyvistä tiedotteista ja uutisista koskevat rajanylitysliikenteen ruuhkahuippuja rajanylityspaikoilla. 34 tiedotteesta ruuhkahuippuja koskevia tiedotteita on 14. Rajanylityspaikkojen toimintaan liittyviä tiedotteita on kahdeksan kappaletta ja automaattisia rajatarkastuksia koskevia tiedotteita on 4 kappaletta. Muut tiedotteet koostuvat esimerkiksi Euroopan unionin alueella palautettavista sisärajatarkastuksista ja katsauksista rajanylitysliikenteeseen.

Mielenkiintoista oli havaita se, ettei matkustajien rajanylitykseen valmistamiseen liittyviä tiedotteita juurikaan ollut. Rajatarkastuksia koskeneessa haastattelussa mainittiin suomalaisten matkustajien valmentaminen rajanylitykseen. Tämä ei kuitenkaan ilmeisesti koskenut verkko-tiedottamista, sillä poiminnassa ei havaittu ainuttakaan rajanylityksen säännöksiin tiedotetta. Lisäksi haastattelun vastauksissa ei puhuttu mitään venäläisten matkustajien valmentamisesta rajanylitykseen. Venäläisten matkustajien määrä on kuitenkin Kaakkois-Suomessa suuri ja kasvaa edelleen.

Suomalaisten matkustajien rajanylitykseen valmentava ohjeistaminen suoritetaan pääasiassa rajavartiolaitoksen verkkosivuilla. Venäläiset matkustaja puolestaan ohjeistetaan rajanylitykseen liittyvillä tiedotteilla ja ohjeilla, joita julkaistaan Suomen ulkoasiainministeriön venäjänkielisillä sivuilla¹¹⁰. Näillä verkkosivuilla on enemmän käyttäjiä kuin millään muilla ulkoasiainministeriön hallinnoimilla sivuilla¹¹¹.

Vuonna 2010 Pohjois-Karjalan rajavartioston yhdysmiehen kautta on tehty 141 470 viisumihakemusta. Vuotta myöhemmin tämä luku on ollut 214 997¹¹². Kaikki viisumit käsitellään yhdysmiehen toimesta. Tämä voisi olla keino tiedottamisen tehokkaaseen suuntaamiseen. Yhdysmies voisi olla kanava tarkkaan kohderyhmätiedottamiseen rajanylityksen säännöksiin ja määräyksiin liittyen.

4.4.3 Tiedottamisen kohdentaminen, keinot ja kanavat

Aineiston analyysin perusteella Rajavartiolaitoksen tiedottamisen sidos- ja kohderyhmät ovat jaettavissa julkiseen sektoriin, yksityiseen sektoriin ja mediaan. Julkista sektoria edustavat muut viranomaiset, kuten poliisi, tulli, pelastuslaitos, hälytyskeskukset, puolustusvoimat, kon-

¹¹⁰ ks. Suomen ulkoasiainministeriön venäjänkieliset www-sivut (<http://www.finland.org.ru/Public/Default.aspx>) 12.3.2012

¹¹¹ Pietarin pääkonsulaatin lehdistövastaava, 2012

¹¹² ks. liite 3

sulaatit ja viisumiyksiköt. Yksityisen sektorin edustajia ovat erilaiset yritykset. Rajavartiolaitoksen tiedottaminen koskettaa lähinnä matkailuyrityksiä, kaupallista merenkulkua ja idän puutavarakauppaa. Mediaa edustavat puolestaan alueelliset radiot, lehdet, toimittajat ja televisio. Merkittävimpiä kohderyhmiä ovat alue- ja valtakunnan tason vaikuttajat ja päättäjät, raja-seudun asukkaat ja Rajavartiolaitoksen oma henkilöstö.

Hallintoyksiköiden haastatteluista käyvät ilmi myös Rajavartiolaitoksen ulkoisen ja sisäisen viestinnän kanavat. Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että Rajavartiolaitoksen ulkoisen viestinnän keinot ja kanavat ovat monipuolisia. Ulkoista viestintää tehdään verkkoviestinnän, median ja massatapahtumien avulla. Verkkoviestintää Rajavartiolaitoksessa hoidetaan internet- sivujen ylläpidolla. Tiedon levittäminen mediassa kohderyhmille tapahtuu lehdistön, radion, television ja verkkouutisten avulla. Rajavartiolaitos esiintyy erilaisissa massatapahtumissa. Tällaisia massatapahtumia ovat muun muassa messut, näyttelyt ja esiintymiset erilaisissa tilaisuuksissa. Ulkoista viestintää tapahtuu myös perinteisin yhteydenpitomenetelmin. Tällaisia yhteydenpitomenetelmiä ovat kirjeet, puhelut ja tapaamiset.¹¹³

Haastatteluiden mukaan sisäistä viestintää hoidetaan sisäisen verkon ylläpidolla, sisäisillä tiedotteilla ja kokouksilla. Sisäisen verkon ylläpito tarkoittaa käytännössä kompassin eli Rajavartiolaitoksen intranetin ylläpitoa. Tietoa levitetään organisaation sisällä pääasiassa kompassin ja sähköpostin avulla. Kompassin ja sähköpostin lisäksi tietoa levitetään työyksikkökokouksilla, palavereilla, tavoite- ja kehityskeskusteluilla. Rajavartiolaitoksessa käytettäviä kanavia on esitelty tarkemmin liitteessä neljä. Kyseisen liitteen tiedot on koottu hallintoyksiköitten haastatteluiden vastauksista.

4.4.4 Tiedottamisen tavoitteet, tehtävät ja kehittämishankkeet

Tiedottamisen tavoitteet ja tehtävät määritetään Rajavartiolaitoksen viestintästrategiassa ja viestintäsuunnitelmissa. Näiden lisäksi merkittäviä viestinnän tavoitteiden ja tehtävien asettajia ovat vuosittaiset tulossuunnitelmat sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat. Rajavartiolaitoksen viestintästrategia ohjaa viestinnän suuria linjoja, jotka asetetaan Rajavartiolaitoksen esikunnassa. Viestintästrategia jalkauttaa esikunnassa laaditut visiot, arvot ja viestinnän käytännöt operatiivisen tason käyttöön. Esimerkiksi Rajavartiolaitoksen viestintävastuut on eritelty Rajavartiolaitoksen viestintästrategiassa selkeästi.

¹¹³ ks. luku 3.5.2

Rajavartiolaitoksen tulossuunnitelmassa 2010 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmassa 2011–2014 tärkeimmiksi tiedottamisen tavoitteiksi on nostettu kuusi pääkohtaa. Ensimmäisenä mainitaan lakisäätteisten tehtävien tukeminen. Kyseisen tavoitteen toteutumista ohjataan aktiivisella ja informatiivisella ulkoisella tiedottamisella eri kanavia hyödyntäen¹¹⁴. Toiseksi tavoitteeksi oli asetettu viestintästrategian päivitys. Kolmanneksi tavoitteeksi oli määritetty profiloituminen ydintoimintojen alueilla. Kuten tiedämme, profiloituminen on yksi viestinnän tehtävien neljästä kulmakivistä ja näin ollen tärkeä tiedostaa¹¹⁵. Ydintoiminnoiksi tähän kohtaan oli määritetty rajaturvallisuus, merialueen turvallisuus, ympäristöturvallisuus, rikostorjunta, kansainvälinen yhteistyö ja maanpuolustus. Neljänneksi viestinnän tavoitteeksi on nostettu myönteisen julkisuuskuvan vahvistaminen. Tätä tavoitetta toteutetaan aktiivisella, avoimella ja oma-aloitteisella tiedottamisella. Aktiivinen, avoin ja oma-aloitteinen tiedottaminen on osaltaan tukemassa myös viidettä määritettyä tavoitetta, joka on Rajavartiolaitoksen tunnettavuuden parantaminen. Kuudenneksi ja viimeiseksi tavoitteeksi on määritetty sisäisen informaation eli arkiviestinnän toimivuus, sen seuranta ja kehittäminen¹¹⁶.

Hallintoyksiköille suunnatun haastattelun vastauksissa löytyy paljon yhtäläisyyksiä yllä olevaan¹¹⁷. Tämä on osoitus siitä, että strateginen suunnittelu on tavoittanut operatiivisen kentän. Toisin sanoen strateginen viestinnän suunnittelu on linjassa kentällä tapahtuvan viestinnän kanssa.

Edellä mainittuja tavoitteita ja tehtäviä voidaan pitää virallisina sillä ne ovat mainittuna viestinnän suunnitelmissa. Hallintoyksiköiden haastattelussa oli mainittu yksi tavoite, jota ei ole kirjallisista lähteistä löytynyt. Tämä tavoite on toimintaedellytysten turvaaminen. Toimintaedellytysten turvaamisella tarkoitetaan oman toiminnan resursointia. Toisin sanoen pyritään saamaan varoja ylempää omasta organisaatiosta tai valtionhallinnosta lakisäätteisten tehtävien suorittamiseen. Tähän tarkoitukseen merkittävin työkalu on vuosittainen tulossuunnitelma sekä talous- ja toimintasuunnitelma.

Rajavartiolaitoksen tulossuunnitelmassa 2010 sekä toiminta ja taloussuunnitelmassa 2011–2014 kehittämishankkeeksi on määritetty viestintästrategian toteutumisen seuranta ja päivitys. Tämä tarkoittaa muun muassa julkisuuskuva- ja sidosryhmäkartoitusten tekoa sekä mediaseurainta aikavälillä 2010–2014. Tämä on merkittävä osa viestinnän arviointia¹¹⁸.

¹¹⁴ ks. luku 3.3

¹¹⁵ ks. kuva 2

¹¹⁶ ks. luku 3.3

¹¹⁷ ks. liite 4

¹¹⁸ ks. luku 3.4

4.4.5 Voimavara- ja tulosanalyysi

Viestintäyksikkö koostuu neljästä päätoimisesti viestintäyksikön tehtäviä hoitavasta henkilöstä. Rajavartiolaitoksen vuosibudjetti on 263 miljoonaa euroa¹¹⁹. Tästä summasta Rajavartiolaitoksen viestintäpäällikön mukaan Rajavartiolaitoksen viestintäyksikkö käyttää noin 200 000 €. 200 000 eurosta kustannetaan valtakunnallinen materiaali. Valtakunnallista materiaalia ovat muun muassa henkilöstölehdet ja vuosikertomus¹²⁰.

Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikön lisäksi joka hallintoyksikössä on yksi tiedotussihteeri. Tiedotussihteerit tekevät tiedottamisen käytännön työn. Hallintoyksikön apulaiskomentaja johtaa viestintää. Koulutettuja tiedottajia on lisätty hallintoyksiköihin vuodesta 2007 lähtien¹²¹. Tällä hetkellä hallintoyksiköistä löytyy yksi pääasiallinen tiedottaja pois lukien Pohjois-Karjalan rajavartiosto, Kainuun rajavartiosto ja Vartiolentolaivue, joissa tiedottajan tehtäviä hoidetaan oman toimen ohella¹²². Suomenlahden merivartioston rajatarkastusosastossa on oma tiedotussihteeri. Tällä osastolla on oma tiedottaja siksi, että rajatarkastusosasto on iso. Sen vahvuus on yli 200 henkilöä¹²³. Tiedotussihteerit ovat koulutukseltaan pääasiassa medianomeja, jotka suorittavat korkeakoulututkintonsa ammattikorkeakoulussa. Näiden lisäksi esimerkiksi Länsi-Suomen merivartiostossa on viestintäyhteistyöryhmä, joka koostuu 5-6 henkilöstä ympäri vartiostoa. Tämä viestintäyhteistyöryhmä huolehtii alaisten viestinnästä.¹²⁴

4.4.6 Tapausesimerkki onnistuneesta tiedottamisesta – kaasuputkihanke

Nord Stream on 1220 kilometriä pitkä meren pohjassa kulkeva maakaasuputki, joka alkaa Venäjältä Viipurin lähistöltä ja päättyy Saksan pohjoisrannikolle. Suomen talousvyöhykkeellä putki kulkee keskimäärin 30 kilometrin päässä Suomen rantaviivasta. Nord Stream koostuu kahdesta lähes rinnakkain kulkevasta putkilinjasta. Ensimmäisen putkilinjan rakentaminen alkoi 2010 ja päättyi 2011. Toisen putkilinjoista on arvioitu valmistuvan vuoden 2012 loppuun mennessä. Putkilinjojen rakentaminen koostui kolmesta työvaiheesta. Ensimmäisenä vaiheena oli kiviaineksen täsmäsijoitus putkilinjojen tueksi. Toisena työvaiheena oli sodan

¹¹⁹ Helsingin Sanomat 6.1.2012

¹²⁰ Rajavartiolaitoksen viestintäpäällikkö, 2012

¹²¹ Tulossuunnitelma 2007 sekä Toiminta ja taloussuunnitelma 2008- 2011, liite 4

¹²² Kaasinen 2012

¹²³ Haastattelu, Suomenlahden merivartiosto

¹²⁴ Haastattelu, Länsi-Suomen merivartiosto

aikaisten ammusten, kuten merimiinojen raivaaminen putkilinjan tieltä. Viimeisenä työvaiheena oli itse putken asennus merenpohjaan.¹²⁵

Kaasuputkihankkeesta tiedottamiseen laadittiin suunnitelma, jonka pohjalta tiedotustoimintaa vietiin käytäntöön. Kaasuputkesta tiedottamisen ensiaskeleet otettiin järjestämällä tiedotustilaisuus, johon kutsuttiin Nord Streamin, liikenneviraston ja 18 eri tiedotusvälineen edustajat¹²⁶. Tilaisuudessa tiedotettiin kaasuputken rakennusvaiheiden vaikutuksista ammattimerenkululle ja huvialusliikenteelle sekä esiteltiin hankkeen etenemistä yleisesti. Suunnitelmassa määritettiin myös muu asiaan liittyvä tiedottaminen, kuten hankkeen jatkotiedottaminen, tiedotteiden jakelulistat ja tiedotusvastuut.

Kaasuputkihanke vaikutti riskianalyysiin. Vaikutus oli kaksitahoinen putken laskun aikana. Putken lasku kohotti riskiä merelliselle onnettomuudelle ja onnettomuudelle putkea laskevissa aluksissa. Tähän reagoitiin pitämällä tietty valmiusaika putken kulloiseenkin laskupaikkaan. Putken laskun jälkeen riskit liittyvät meriturvallisuuteen putken alueella.¹²⁷

Tiedottaminen oli hieman erilaista eri työvaiheiden välillä. Pääpaino tiedottamiseen liittyen oli ammusten raivaamiseen liittyen. Tiedottaminen aloitettiin jo ennen ammusten raivausta, sillä raivaaminen oli suurin vaikuttava tekijä huvialusliikenteessä. Putken asennusvaihe huomioitiin jo ammusten raivaamisprojektiin liittyvässä tiedottamisessa, jolloin tiedotettiin muun muassa putken asennusta suorittavien alusten ympärillä olevat varo-alueet.

Kaasuputkihankkeen tiedottamisen tavoitteena oli tavoittaa mahdollisimman kattavasti Suomenlahdella liikkuvat huvialukset ja ammattimerenkulku. Tehtävänä oli varoittaa aluksia joutumasta liian lähelle raivausaluetta. Mikäli raivausalueelle olisi päässyt ulkopuolisia aluksia, olisi raivaustoiminta pitänyt keskeyttää.

Tiedottamisen kohderyhmään kuuluivat huvialusliikenne ja ammattimerenkulku. Sidosryhmään kuului puolestaan Nord Stream, liikennevirasto ja pursiseurat. Tiedottaminen kohde- ja sidosryhmille suoritettiin tiedotustilaisuuksin, viranomaistiedottein, hyödyntämällä internetiä ja suullisella tiedottamisella. Rajavartiolaitoksen puolelta tiedotusvastuussa olivat johtokeskus ja tiedotussihteeri. Laaditut tiedotteet hyväksyttiin aina Suomenlahden merivartioston komentajalla.

¹²⁵ Suomen purjehdus ja veneily www- sivusto (<http://www.purjehtija.fi/tiedostot/NordStream.pdf>) 5.1.2012

¹²⁶ ks. luku 4.2.1

¹²⁷ Suomenlahden merivartioston johtokeskusupseeri, 2012

Kaasuputkihankkeesta tiedottaminen koettiin onnistuneena¹²⁸. Yhtenä onnistumisen edellytyksenä oli tiedottamisen tarkka ja tehokas kohdentaminen. Kohderyhmät tavoitettiin käyttämällä tehokkaasti mediaa, internetiä ja sidosryhmiä tiedon levityksessä. Tiedottamista ei jätetty pelkästään verkossa tapahtuvan tiedottamisen varaan, vaan aktiivisuutta haettiin mediayhteistyön kautta. Samalla huomioitiin median tasapuolinen kohtelu kutsuttaessa tiedotustilaisuuteen monipuolinen median edustus ennen hankkeen alkua. Tärkeää on myös muistaa, että alueella liikennöivään alukseen oli mahdollista saada yhteys radiolla, joten tiedottaminen oli mahdollista suunnata erittäin tarkasti. Lisäksi Nord Stream tehosti tiedottamista hankkeen etenemisestä perustamalla YouTube-kanavan¹²⁹.

4.5 Kokemuksia sosiaalisesta mediasta

Hallintoyksiköille suunnatun haastattelun vastausten mukaan Rajavartiolaitos ei ole mukana sosiaalisessa mediassa. Tietenkin Rajavartiolaitoksessa työskenteleviä henkilöitä on esimerkiksi Facebookissa, mutta he esiintyvät siellä yksityishenkilöinä. YouTube-yhteisöpalvelusta löytyy Rajavartiolaitoksen ohjevideo automatisoidusta rajatarkastuksesta. Lisäksi Raja- ja merivartiokoulu on avannut tilin Facebook-yhteisöpalveluun. Muuten vaikuttamista sosiaalisen median kautta ei ole. Näin ollen on tarkasteltava niiden organisaatioiden kokemuksia, jotka jo käyttävät sosiaalista mediaa hyväkseen.

Perinteisesti digitaalisella markkinoinnilla on yritetty houkutella asiakkaita yrityksen verkkosivuille huolimatta siitä, että vain murto-osa internetin käyttäjistä vastaa houkutuksiin¹³⁰. Sosiaalisen median käsitteellä viitataan internetin vuorovaikutteisiin ryhmätyö- ja julkaisujärjestelmiin¹³¹. Sosiaaliset verkostot ovat kanavia, joita pitkin pääsee lähelle käyttäjiä ja heitä kiinnostavia aiheita¹³². Markkinoijien kannattaa osallistua olemassa oleviin yhteisöihin, esimerkiksi laittamalla videoita YouTube-yhteisöpalveluun¹³³. Osallistuminen palveluihin on ilmaista, mutta käytettävien sisältöjen tuotanto on edelleen maksullista¹³⁴. Sosiaalinen media mahdollistaa tiedon kaksisuuntaisen kulkemisen¹³⁵.

¹²⁸ Haastattelu, Suomenlahden merivartiosto

¹²⁹ ks. Nord Stream yhtiön You Tube- kanava (www.youtube.com/watch?v=OrUIHbrxwSE) 21.4.2012

¹³⁰ Salmenkivi Sami, Nyman Niko, 2007: Yhteisöllinen media ja muuttuva markkinointi 2.0. Talentum Media Oy ja kirjoittajat, Karisto Oy, Helsinki. s. 128

¹³¹ Poliisin viestinnän nykytila, viestintästrategia ja kehittämisalueet vuosille 2012–2013, s. 51

¹³² Salmenkivi, Nyman, s. 128; Smith Jon, Llinares José 2009: Dominate your market with twitter. The Infinite Ideas Limited, TJ International, Cornwall, UK. s. 69

¹³³ Salmenkivi, Nyman, s. 129

¹³⁴ Salmenkivi, Nyman, s. 129

¹³⁵ Smith, Llinares, s. 69–71

Jyväskylän yliopistolle tehdyssä kandidaatintutkielmassa on esitelty sosiaalisen median käyttöstrategioita eli käyttötapoja julkisessa hallinnossa. Näitä käyttöstrategioita on kolme: Push strategy, Pull strategy ja Net-working strategy. Työntöstrategiaa käytetään viestintäkanavana aiempien viestintäkanavien ohella. Vetostrategian tarkoituksena on puolestaan houkutella sosiaalisessa mediassa vierailevaa käyttäjää julkishallinnon organisaation internetsivuille. Verkostoitumisstrategia taas keskittyy suhteiden luomiseen sosiaalisen median avulla.¹³⁶

Kuten todettu, on tärkeää olla siellä missä ihmisetkin ovat. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan 25–34 vuotiaista 76 % ovat rekisteröityneenä johonkin yhteisöpalveluun. Mitä nuorempi ikäpolvi on tarkastelussa, sitä isompi on prosenttiluku¹³⁷. Tämä osoittaa sen, että sosiaalinen media olisi tehokas kanava tavoittaa tietoa tarvitsevat ja sitä antavat ihmiset. Sosiaalisen median tarjoama kanava tehostaisi vanhoja kanavia, avaisi uusia tapoja tavoittaa ihmiset ja helpottaisi verkostoitumista.

Sosiaalinen media on nostamassa merkitystään viranomaisten keskuudessa Suomessa. Esimerkiksi yhteisöpalvelussa Facebookissa ovat tällä hetkellä edustettuna poliisi, Kansaneläkelaitos ja Säteilyturvakeskus. Helsingin yliopiston tutkija Vilma Luoma-aho arveleekin, että sosiaalisesta mediasta muodostuu samanlainen trendi, kuin internet- sivujen luominen 90-luvulla. Tällä hetkellä esimerkiksi poliisilla on kolme henkilöä, jotka vaikuttavat kokopäiväisesti Facebookissa, Twitterissä, Irc- galleriassa ja Messengerissä.¹³⁸ Nykyresurssien lisäksi poliisi haluaisi, että olisi mahdollista viedä peitetoiminta myös verkkoon. Peitetoimintaa voitaisiin harjoittaa esimerkiksi luomalla valeprofiileja eri yhteisöpalveluihin. Tätä kautta voitaisiin saada kiinni esimerkiksi pedofiilejä¹³⁹.

Todd Piett toimii tuotepäällikkönä Rave Mobile Safety nimisessä yhtiössä. Hän kirjoittaa turvallisuuden liittyvistä teknologisista trendeistä. Piett on myös jäsenenä Next Generation 9-1-1 instituutin hallituksessa, joka on aloitteellinen hätäkeskuspalveluiden kehittäjä. Lisäksi hän omistaa useita teknologiapatentteja. Piett kirjoittaa muun muassa siitä, kuinka sosiaalinen media voisi parantaa julkista turvallisuutta ja kuinka sosiaalista mediaa käytetään esimerkiksi rikostutkinnassa.¹⁴⁰

¹³⁶ Koponen 2011(Mergel 2010), s. 13

¹³⁷ ks. liite 5

¹³⁸ Helsingin Sanomat 30.3.2011

¹³⁹ Helsingin Sanomat 25.3.2012

¹⁴⁰ Mashable www- sivusto (<http://mashable.com/2012/02/06/social-media-public-safety-2/>) 12.4.2012

Kirjoittaessaan sosiaalisen median käyttömahdollisuuksista turvallisuuden tuottamisessa Piett muistuttaa kahdesta asiasta. Ensinnäkin sosiaalista mediaa käyttämällä mahdollistetaan kaksisuuntainen informaation kulku. Toiseksi kommunikaation ajoituksen on oltava onnettomuutta kunnioittava. Esimerkiksi kaksisuuntaisesta kommunikaatiosta Piett nostaa viranomaisten varoittamismahdollisuuden. Viranomaiset voisivat varoittaa esimerkiksi tielläliikkuja huonosta teiden kunnosta. Kommunikaation kaksisuuntaisuudesta johtuen tiellä liikkuajat voisivat puolestaan välittää tiedon huonokuntoisesta tiestä viranomaiselle.

Pietin mukaan sosiaalinen media toisi mahdollisuuksien lisäksi haasteita. Haasteena tulisi muun muassa se, että olisi entistä tärkeämpää pystyä poimimaan esimerkiksi onnettomuuteen liittyvän tilannekuvan luomisen kannalta relevantti tieto koko tietotulvasta.

Mahdollisuuksia ja haasteita pohtiessa on syytä muistaa se, että sosiaalisen median käyttö poistaa tiedottamisen välikäden. Tiedottaminen on ollut mahdollista ilman välikättä jo aiemminkin esimerkiksi organisaatioiden omien verkkosivujen kautta. On kuitenkin tiedostettava se, että ihmiset eivät välttämättä liiku organisaation verkkosivuilla automaattisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmiset tulisi ohjata tarpeellisen tiedon lähteille. Tähän tarkoitukseen sosiaalinen media olisi sopiva, sillä ihmiset liikkuvat siellä. Mikäli halutaan vähentää tiedonkulun välikäsiä edelleen, voisi tiedottamisen tehdä suoraan sosiaalisessa mediassa.

5. Tutkimuksen tulokset

5.1 Rajavartiolaitoksen viestinnän ja viestinnän teorian vertailu

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää kuinka tiedottamisella voidaan parantaa Rajavartiolaitoksen tuottamaa turvallisuutta Rajavartiolaitoksen ydintehtävälaitoksilla. Tutkimukseen valitut ydintehtävät ovat rajojenvalvonta, rikostorjunta, rajatarkastukset ja meripelastus. Kyseisiä ydintoimintoja ylläpitämällä tuotetaan turvallisuutta suomalaisille ja samalla muille Euroopan unionin kansalaisille.

Analysoidun aineiston perusteella turvallisuuden tuottaminen ja viestintä kohtaavat toisensa silloin, kun organisaation työohjeet, toimintatavat ja palvelut muuttuvat. Tällöin niistä on tiedotettava omalle yhteisölle, jolloin tiedottaminen on osa johtamisviestintää. Oman yhteisön lisäksi on tiedotettava myös kohderyhmää, jolloin on kyse palveluiden markkinoinnista.

Organisaation viestinnän tehtävät voitiin jakaa neljään osa-alueeseen. Nämä neljä viestinnän tehtävää ovat perustoimintojen tuki, profilointi, informointi ja kiinnittäminen. Perustoimintojen tukemista eli arkiviestintää Rajavartioloitoksessa tapahtuu laajan kanava- ja keinovalikoiman kautta. Liitteessä neljä on esitetty hallintoyksiköiden haastatteluista kootut Rajavartioloituksen viestinnän kanavat Leif Åbergin jaottelun mukaan¹⁴¹. Sisäisen ja ulkoisen viestinnän toteuttamiseksi käytettävät viestinnän keinot ja kanavat ovat riittäviä ja niillä on mahdollista saavuttaa Rajavartioloituksen sidos- ja kohderyhmät. Lisäksi olemassa olevilla keinoilla ja kanavilla on mahdollista toteuttaa aiemmin esitellyt viestinnän neljä tehtävää.

Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että olemassa olevat keinot ja kanavat laskevat paljon kansalaisten tiedonhaun aktiivisuuden varaan. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat Rajavartioloituksen ja muiden organisaatioiden käyttämät verkkosivut. Organisaatio odottaa, että verkkosivuilla vierailaan. Odottamisen sijaan tiedottamisen aktiivisuutta voisi lisätä esimerkiksi käyttämällä yhteisöpalveluja tai olemalla entistä aktiivisemmin mukana medioissa. Tällöin työntöstrategialla otettaisiin kaikki hyöty olemassa olevista keinoista ja kanavista.

Vertaamalla tiedotteiden määrää rajatarkastusten, rajojenvalvonnan ja rikostorjunnan osalta Rajavartioloituksen tulostietojärjestelmän tilastojen esittämiin suoritemääriin voidaan todeta, että ne eivät kohtaa toisiaan. Viime aikoina luvattomia rajanylittäjiä ei ole ollut paljoa, mutta rikostorjunnan ja rajatarkastusten kohdalla asianlaita on toisin. Suoritteita on ollut runsaasti esimerkiksi esitutkintojen osalta, joiden suuri määrä johtuu puolestaan kasvavasta itärajan liikenteestä. Rajavartioloituksen esikunnassa tehdyssä sidosryhmätutkimuksen mukaan vastanneista 67 % saa tietoa Rajavartioloituksen toiminnasta hyvin tai erittäin hyvin¹⁴². Lisäämällä tiedottamisen aktiivisuutta rikostorjuntaan, rajojenvalvontaan ja rajatarkastuksiin liittyen, voitaisiin tehostaa myös kohderyhmien tiedon saantia.

Rajavartioloitus profiloituu rajaturvallisuuden ammattilaisena. Rajavartioloitus ohjaa toimintaansa erilaisilla strategioilla. Näin ollen profiloituminen on strategiavetoista ja tämän ansiosta tavoitehakuista. Rajavartioloitoksessa profiloitumista ohjataan useilla julkisilla ja yksityisillä dokumenteilla. Näin annetaan viesti oman organisaation vahvuudesta ulospäin kohde- ja sidosryhmille sekä organisaation sisälle omalle henkilöstölle. Ydintehtäväläisillä profiloitumisella Rajavartioloituksella on mahdollisuus tuoda esille olemassaolonsa tarpeellisuus ja hyväksyntä yhteiskunnalta ja tätä myötä taata toiminnalleen resurssit. Oman henkilöstön näkökulmasta profiloituminen myös sitouttaa yksilön organisaation tavoitteisiin ja arvoihin.

¹⁴¹ ks. luku 3.5.2

¹⁴² Rajavartioloituksen sidosryhmätutkimus 2010, s. 8

Yksilön sitouttaminen eli organisaatioon kiinnittäminen Rajavartiolaitoksessa on vahvaa. Tämä johtuu osaltaan siitä, että organisaatio on pitkäikäinen, sillä on vahvat perinteet ja siitä, että se on sotilasorganisaatio. Työntekijät istutetaan organisaation tavoitteisiin, arvoihin ja tapaan tehdä töitä jo peruskoulutusvaiheessa. Koulutusvaihe kestää reilusta vuodesta kolmeen vuoteen, jonka aikana yksilö omaksuu organisaatiokulttuurin olennaisimmat osat. Koulutuksessa vietetty aika on yksilölle vain ensiaskel sitouttamisen kannalta. Valmistuttuaan yksilö toimii viranomaisen toimintaa ohjaavien lakien, määräysten ja ohjeiden mukaisesti, joita Rajavartiolaitoksella on riittämiin. Rajavartiomies tai – nainen saa toimintansa kannalta tärkeän tiedon helposti sisäisen tiedotuksen keinoin. Rajavartiolaitoksella on käytössään tehokas intranet ja muut sisäisen tiedottamisen kanavat¹⁴³.

Rajavartiolaitoksen julkaisemia tiedotteita analysoimalla voidaan todeta, että Rajavartiolaitoksen tiedotusmateriaalit tarjoavat perus-, rutiini-, erikois- ja kansalaistietoa. Tärkeä havainto on se, että julkista valtaa käyttävänä viranomaisena Rajavartiolaitos ei yritä tehdä piilomainontaa maineenhallinta mielessä tiedottamisen yhteydessä.

Organisaation viestinnälle tulee asettaa tavoitteita. Tavoitteita tulee olla sekä laadullisia pitkälle aikavälille asettuvia että määrällisiä lyhyelle aikavälille asettuvia. Liitteessä neljä on koottu tutkimukseni aineistosta poimittuja viestinnän tavoitteita ja tehtäviä. Liitteessä neljä esiteltyjen viestinnän tavoitteiden perusteella voidaan havaita, että tavoitteita on asetettu niin lyhyelle kuin pitkälle aikavälille. Asetetuilla tavoitteilla pyritään maineenhallintaan, turvallisuuden tunteen tuottamiseen ja toimintaedellytysten turvaamiseen.

Analysoidun aineiston perusteella ei voida sanoa, että yhtenä viestinnän suorana tavoitteena olisi turvallisuuden parantaminen. Rajavartiolaitos tuottaa turvallisuutta operatiivisella toiminnallaan. Yhdeksi viestinnän tavoitteeksi on määritetty operatiivisten tehtävien tukeminen. Näin ollen turvallisuuden parantaminen on viestinnän epäsuorana tavoitteena. Jos viestinnän tavoitteeksi määritettäisiin turvallisuuden parantaminen, oma henkilöstö saattaisi tiedostaa entistä paremmin viestinnän merkityksen tärkeyden organisaation toiminnan kannalta.

Turvallisuuden parantamisen määrittäminen viestinnän tavoitteeksi olisi perusteltua analysoidun aineiston perusteella. Esimerkiksi antamalla ohjeita Suomeen saapuville venäläisturisteille rajanylityksestä ja tieliikennelain vaatimuksista, nopeutetaan rajatarkastuksia ja ennalta ehkäistään onnettomuuksien sattumista. Merialueen turvallisuuteen liittyen voidaan tiedottaa esimerkiksi heikoista jäistä, jolloin ihmiset ohjataan pois riskialtiilta paikoilta.

¹⁴³ ks. Liite 4

Toimintaedellytyksiin liittyen olisi helppoa sanoa, että raha- ja henkilöstöresursseja olisi hyvä saada lisää. Toimintaa saisi varmasti tehostettua sijoittamalla siihen lisää resursseja. Rajavartioloitoksessa on myös paljon muita tärkeitä sijoittamisen kohteita. Näin ollen tiedotustoiminnan ja viestinnän lisärahoitukselle täytyisi olla erittäin hyvät perustelut. Vertailemalla tämän hetkisiä resursseja tämän hetkiseen viestintään ja tiedottamiseen voi todeta, että nykyresursseilla tullaan toimeen. Mikäli siirretään katseita perinteisistä viestinnän keinoista uusiin viestinnän keinoihin, on syytä asettaa resursointi tarkasteluun. Varsinkin jos halutaan säilyttää perinteiset viestinnän keinot, mutta niitä halutaan tehostaa uusilla viestinnän menetelmillä.

5.2 Tehokkuutta sosiaalisesta mediasta

Uusilla menetelmillä olisi mahdollista tehostaa tiedottamista. Ottamalla sosiaalinen media uudeksi viestinnän kanavaksi ihmisten tavoitettavuus paranisi¹⁴⁴. Näin ollen Rajavartioloaitos voisi tiedottaa tehokkaammin omasta toiminnasta. Sosiaalinen media avaisi kaksisuuntaisen tiedonkulun ansiosta viestintäkanavan myös kansalaisilta rajaviranomaisille tulevalle viestille.

Todd Pietin ajatuksia mukaillen sosiaalista mediaa voisi käyttää myös Rajavartioloituksen toimintaympäristössä ja tehtäväkentässä. Pieltä toi esille esimerkin sosiaalisen median käyttömahdollisuudesta esimerkiksi huonosta teiden kunnosta varoittamiseen. Tämä ajatus olisi mahdollista jalkauttaa myös Rajavartioloituksen toimintaympäristöön. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli löytää keinoja Rajavartioloituksen tuottaman turvallisuuden parantamiseksi tiedottamisen keinoin. Näin ollen heijastan Pietin ajatukset tutkimukseen valittuihin Rajavartioloituksen ydintehtäviin liittyen.

Rajatarkastuksiin ja rajanylitykseen liittyen tiedottamisen painopiste oli ruuhkissa, rajanylityspaikkojen toiminnassa ja automaattisissa rajatarkastuksissa. Automaattisten rajatarkastusten ohjevideo on jo opastamassa ihmisiä YouTube-yhteisöpalvelussa¹⁴⁵. Sosiaalista mediaa käyttäen olisi kuitenkin mahdollista tiedottaa myös ruuhkista rajanylityspaikoilla ja rajanylityspaikkojen toimintaan liittyen yleisesti.

Rajojenvalvontaan liittyen tiedottamisen painopiste oli luvattomissa rajanylityksissä ja rajavyöhykeluvissa. Mahdollisen luvattoman rajanylityksen sattuessa olisi sosiaalista mediaa

¹⁴⁴ Forsgård Christian, Frey Juha 2010: SUHDE, Sosiaalinen media muuttaa johtamista, markkinointia ja viestintää. Christian Forsgård ja Juha Frey & Infor Oy, Hansaprint Oy, Vantaa, s. 52–58

¹⁴⁵ ks. Rajavartioloituksen YouTube-kanava
(www.youtube.com/user/Rajavartioloaitos?ob=0&feature=results_main) 13.4.2012

käyttäen mahdollista varoittaa rajaseudun väestöä. Vaikka sosiaalisen median käyttö taajama ja maaseudulla ei olekaan niin yleistä, olisi sosiaalinen media siitä huolimatta tehokas tiedonvälityskanava. Se johtuu siitä, että sosiaalisen median käyttäjät ovat yleisiä kaupungeissa ja rajaseudulla on merkittäviä asutuskeskuksia¹⁴⁶. Suurempi merkitys sosiaalisella medially voisi olla rajaseudun väestöä hyödyntävänä tiedon kerääjänä, sillä rajaseudunväestö muodostaa merkittävän valvontaverkon raja-alueella.

Merelliseen turvallisuuteen liittyen tiedottaminen on jo aktiivista nykyisillä verkkosivuilla. Merialueen turvallisuudesta tiedottamisen painopiste oli onnettomuuksissa, etsinnöissä ja pelastustehtävissä. Vähemmän tiedotettiin esimerkiksi huonoista sää- ja jääolosuhteista. Merellä liikkujia olisi mahdollista tiedottaa tarkasti tiettyjen alueiden keliolosuhteista, jolloin tiedon hankkijana ja lähettäjänä olisi tietty merivartio- tai rajavartioasema, joka kyseisellä alueella partioi.

Sosiaalisen median tarjoamaa kuulijamäärää voi hyödyntää myös rekrytoinnissa. Tätä mahdollisuutta hyödyntää jo Raja- ja merivartiokoulu¹⁴⁷. Rekrytoinnin ohella sosiaalinen media voisi olla tehokas ja matalakynnyksinen tapa kerätä asiakaspalautetta.

5.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi ja lisätutkimuksen tarve

Tutkimusongelmana oli selvittää se, voiko Rajavartiolaitos tuottaa turvallisuutta tehokkaammin tiedottamisen keinoin. Tarkoituksena oli selvittää millaisilla keinoilla ja kenelle suunnattuna tiedottamisella voitaisiin tuottaa tehokkaammin. Käytin tutkimuksessani laadullista sisällysanalyysiä. Valittu tutkimusmenetelmä tuki hyvin tutkielman edistymistä ja erityisesti omaa oppimista. Haasteena oli rakentaa työlle tarkat rajat. Rajojen asettaminen oli tärkeää, sillä viestintään liittyvää materiaalia on paljon. Mikäli aineistoa olisi lähtenyt käsittelemään sen koko laajuudessa, ei kandidaatin tutkielman laajuus olisi riittänyt.

Työ on auttanut hahmottamaan Rajavartiolaitoksen organisaatiota, toimintaympäristöä ja tehtäviä. Työn alkuvaiheessa viestintäalan tuntemukseni oli melko olematon, joten syvennyin asiaan rakentamalla tutkimukselleni teoriapohjan viestinnän tehtävistä, tavoitteista, keinoista ja viestinnän kohdentamisesta. Merkittävimpiä yleisiä tietolähteitä ovat olleet Leif Åbergin ja Elisa Juholinin kirjoittamat kirjat. Teoreettisen tukijalan rinnalle rakensin vertailukohteen

¹⁴⁶ ks. Liite 5

¹⁴⁷ ks. Raja- ja merivartiokoulun Facebook-profiili (<http://fi-fi.facebook.com/MahdollisuuksienRaja>) 12.4.2012

Rajavartiolaitoksen viestinnästä. Tähän merkittävimpinä lähteinä ovat olleet Rajavartiolaitoksen omat julkiset ja julkaisemattomat dokumentit sekä hallintoyksiköille suunnatut sähköpostihaastattelut.

Tutkimustoiminnassa on pyrittävä välttämään virheitä, joten tutkimuksen tässä vaiheessa on hyvä arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelussa nousevat hyvin nopeasti kysymykset totuudesta ja objektiivisesta tiedosta¹⁴⁸. Totuutta ja objektiivisuutta voidaan lähestyä erilaisilla totuusteorioilla. Tämän tutkimuksen objektiivisuutta voidaan lähestyä pragmaattisella totuusteorialla ja konsensukseen perustuvalla totuusteorialla. Pragmaattinen totuusteoria liittyy tiedon käytännöllisiin seuraamuksiin. Uskomus on tosi, jos se toimii ja on hyödyllinen. Konsensukseen perustuvassa totuusteoriassa painotetaan sitä, että ihmiset voivat luoda yhteisymmärryksessä totuuden.¹⁴⁹ Ehdotonta tapahtunutta noudattaa vain korrespondenssiteoria, jonka mukaan väite on totta, jos se vastaa todellisuutta¹⁵⁰. Laadullisen tutkimuksen perinteille voidaan esittää yhteistä näkemystä, jossa sanoudutaan irti totuuden korrespondenssiteoriasta ja samalla tämän tyyppisen objektiivisen tiedon mahdollisuudesta¹⁵¹.

Metodikirjallisuudessa tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetin käsite tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa etsii sitä, onko tutkimuksessa tutkittu mitä on luvattu tutkia. Reliabiliteetin käsite keskittyy puolestaan tutkimustulosten toistettavuuteen. Laadullisen tutkimuksen piirissä näitä käsitteitä on kritisoitu pääosin siksi, että ne ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä.¹⁵² Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetti liittyy tutkijan toimintaan. Tutkijan toiminnan luotettavuus perustuu siihen, kuinka hyvin tutkittavaan ilmiöön liittyvä analyysityö on tehty. Näin ollen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on vastuu myös lukijalla.

Tutkimuksen luotettavuutta on pyritty lisäämään tekemällä havaintoja Rajavartiolaitoksen viestinnästä nojaten jo olemassa olevaan teoriaan. Lisäksi työn luotettavuuteen on ollut vaikuttamassa analysoitava aineisto. Tutkimuksen teoriapohja on rakennettu yleisesti hyväksytyyn viestintäalan kirjallisuuteen nojaten. Nykytila-analyysi puolestaan nojautui julkishallintoa ohjaavaan lakiin, Rajavartiolaitoksen omiin toimintaa ohjaaviin käskyihin, määräyksiin, ohjeisiin ja toiminnan suunnitteludokumentteihin. Edellä mainitut lähteet ovat yksiselkoisia eivätkä jätä paljoa tulkintavaihtoehtoja.

¹⁴⁸ Tuomi, Sarajärvi, s. 131

¹⁴⁹ Tuomi, Sarajärvi, s. 132

¹⁵⁰ Tuomi, Sarajärvi, s. 132

¹⁵¹ Tuomi, Sarajärvi, s. 132

¹⁵² Tuomi, Sarajärvi, s. 133

Luotettavuutta heikentävänä tekijänä on ollut aikaisemman asiaan vihkiytyneisyyteni puute. Tämä koskee niin Rajavartiolaitoksen toimintaympäristöä kuin viestintätieteitä. Tästä päästään kuitenkin siihen, että luotettavuuden arvioinnissa on syytä erottaa toisistaan havaintojen luotettavuus ja puolueettomuus¹⁵³. Se, että edellä mainittuihin asiakokonaisuuksiin ei ole aikaisempaa kosketusta ei ole mielestäni ainakaan puolueettomuutta vähentävä tekijä. Päinvastoin se on ohjannut minua ymmärtämään tutkittavana olevaa ilmiötä eikä niinkään suodattamaan sitä aikaisemman kokemuksen läpi. Puolueettomuutta olen pyrkinyt vahvistamaan myös sillä, että aikaisempaan perustuvat kokemukseni eivät ole olleet vaikuttamassa tutkimuksessa analysoitavaan ja tulkittavaan aineistoon. Tämä on kuitenkin ollut vaikeaa, sillä periaatteessa laadullinen tutkimus myöntää sen että tutkijan aikaisempi kokemus toimii tutkimuksessa suodattimena. Tämä siksi, että tutkija on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija¹⁵⁴.

Yhtenä tutkimuksen tuloksena on sosiaalisen median käyttäminen perinteisten viestinnän keinojen tehostajana. Tutkimuksen tulosten yhteydessä on myös mainittu mahdollisia sosiaalisen median käyttötapoja. Suin päin sosiaalista mediaa ei kannata lähteä kokeilemaan organisaation viestinnän ja tiedotustoiminnan tehostamiseen. Näin ollen sosiaalinen media muodostaa merkittävän asiakokonaisuuden, joka kaipaa lisätutkimusta.

Lisätutkimuksen tarve on perusteltu, sillä sosiaalisen median hyödyntäminen organisaation viestinnässä on melko tuore ilmiö, varsinkin Suomessa. Lisäksi sosiaalinen media on suuri asiakokonaisuus, joka on sellaisenaan suuri aihe tutkia edes pro gradu tasoisissa tutkimuksissa. Nopeasti ajateltuna sosiaalinen media tarjoaa tehoa viestinnän toteuttamiseksi. Samaan hengenvetoon voidaan myös todeta se, että sosiaalisen median käytössä on myös riskinsä, jotka ovat tutkimisen arvoiset. Riskiksi voidaan lukea tiedon ylitulva, joka puolestaan aiheuttaa viestinnän tehottomuutta.

¹⁵³ Tuomi, Sarajärvi, s. 133

¹⁵⁴ Tuomi, Sarajärvi, s. 133

5.4 Lopuksi

Tutkimuksen päätteeksi voidaan sanoa se, että viestinnän onnistumiseen vaaditaan hallittu kokonaisuus. Hyvää viestintätehoa ei saavuteta tietyn viestinnän osa-alueen hallinnalla. Heikolla viestintäteholla ei voida saavuttaa niin hyviä tuloksia kuin mitä olisi mahdollista saavuttaa. Mitattiinpa organisaation tuloksellisuutta kuinka tahansa.

Viestinnälle täytyy asettaa tavoitteet, joiden pohjalta on mahdollista luoda visio, joka puolestaan auttaa saavuttamaan hyvän viestintätehon. Tavoitteellisella ja strategiavetoisella viestinnällä saavutetaan oikein mitoitettu viestintä organisaation toimintaan nähden. Oikein mitoitettulla viestinnällä luodaan sellaiset viestinnän keinot ja kanavat, joiden mahdollisuudet saavuttaa sidos- ja kohderyhmät ovat realistiset. Tavoitteiden, tehtävien, kanavien, kohde- ja sidostyhmiä seurannalla ja luotaamisella on mahdollista ylläpitää tehokasta viestintää. Tällöin on mahdollista pitää viestintä sopeutumiskykyisenä ja kulloinkin vallitsevien toimintaympäristön olosuhteiden mukaisina.

Hyvän viestintätehon ylläpitämiseksi ei välttämättä enää riitä se, että turvaudutaan pelkästään perinteisiin viestinnän keinoihin. Olisi hyvä uskaltautua tutkimaan uusia, vaihtoehtoisia ja tehokkaampia tapoja saattaa oman organisaation ääni sidos- ja kohderyhmille.

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut hyvä ja hyödyllinen opetusprosessi. Prosessin aikana tutkimuksen tekeminen on tukenut Raja- ja merivartiokoulun tarjoamia opintoja ja päinvastoin. Tutkimusongelman selvittäminen on antanut hyvän mahdollisuuden opetella käyttämään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää deduktiivisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkimuksen tekeminen on myös auttanut hahmottamaan Rajavartiolaitoksen toimintaympäristöä ja merkitystä niin kansallisena kuin kansainvälisenä turvallisuuden tuottajana.

Aineistoa analysoitaessa eri lähteistä esille nousi filosofinen lausahdus. Tämä lause pysäytti hetkeksi pohtimaan lauseen tarkoitusta. Tutkimusprosessin edetessä lauseen merkitys hiljalleen valkeni tai ainakin loin siitä oman tulkinnan. Tämä tulkinta auttaa minua jatkossa suhtautumaan viestintään ja tiedotustoimintaan nöyryyden mielin, enkä tule ottamaan viestintää itsestään selvyytenä, sillä: ”Viestintä epäonnistuu aina, paitsi sattumalta”.

Lähdeluettelo

1. Julkaisemattomat lähteet

Lauri, Jari, kapteeni, Kainuun rajavartiosto, luennot 3.10- 4.10.2011

Purmonen, Simo, majuri, Raja- ja merivartiokoulu, luento 28.10.2011

Rajavartiolaitoksen sidosryhmätutkimus 31.8.2010, Rajavartiolaitoksen esikunta/ Viestintäyksikkö. Aineisto tutkijan hallussa.

Rajavartiolaitoksen tulostietojärjestelmän (RATTI) tilastot hallintoyksiköittäin vuosilta 2010–2011. Aineisto tutkijan hallussa.

Rajavartiolaitoksen viestintästrategia 2007. Aineisto tutkijan hallussa.

Suunnitelma: Kaasuputki- hankkeesta tiedottaminen. Aineisto tutkijan hallussa.

2. Julkaistut lähteet

2.1 Kirjallisuus

Aaltola Juhani, Valli Raine (toim.) 2001: Ikkunoita tutkimusmetodeihin. PS- kustannus, Gummerus Kirjapaino OY, Jyväskylä.

Forsgård Christian, Frey Juha 2010: SUHDE, Sosiaalinen media muuttaa johtamista, markkinoitua ja viestintää. Christian Forsgård ja Juha Frey & Infor Oy, Hansaprint Oy, Vantaa.

Hanén, Tom, 2005: Turvallisuusjohtaminen ja rajavartiolaitos- Yksittäisten onnettomuuksien tutkinnasta strategisten häiriöiden hallintaan. Hakapaino Oy, Helsinki.

Ikävalko, Elisa, 1999: Käytännön tiedottaminen, Yhteisöviestinnän käsikirja. Elisa Ikävalko ja Infoviestintä Oy, Gummerus painopaikka Oy, Jyväskylä.

Juholin, Elisa, 2001: *Communicare* (Viestintä strategiasta käytäntöön). Elisa Juholin ja Infoviestintä OY, Painopaikka Karisto OY, Hämeenlinna.

Ojanen, Soila, 2003: *Tiedota tehokkaasti*. Edita Publishing OY, Edita Prima OY, Helsinki.

Pohjonen, Juha, 2009: *Rajarauhaa* (Suomen ja Euroopan puolesta, Rajavartiolaitos 1991-2009). Kustannusosakeyhtiö Otava, Otavan Kirjapaino OY, Keuruu.

Salmenkivi Sami, Nyman Niko, 2007: *Yhteisöllinen media ja muuttuva markkinointi 2.0*. Talentum Media Oy ja kirjoittajat, Karisto Oy, Helsinki.

Smith Jon, Llinares José 2009: *Dominate your market with twitter*. The Infinite Ideas Limited, TJ International, Cornwall, UK.

Suominen, Arto, 2000: *Riskienhallinta*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Tummavuoren Kirjapaino Oy, Vantaa.

Åberg, Leif, 2006: *Johtamisviestintää!*. Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Åberg, Leif, 2000: *Viestinnän johtaminen*. Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Otavan Kirjapaino oy, Keuruu.

2.2 Muut tutkimukset

Koponen, Hanna 2011: *Sosiaalinen media julkishallinnon organisaatiossa*, Jyväskylän yliopisto, Tietojenkäsittelytieteidenlaitos, kandidaatintutkielma, haettu 10.4.2012

(<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25798/Hanna.Koponen.pdf?sequence=1>)

Poliisin ylijohdon julkaisusarja 6/2009: *Poliisin viestinnän nykytila, viestintästrategia ja kehittämisalueet vuosille 2010–2013*, haettu 12.4.2012

([http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/files/viestint%C3%A4strategia_2009_tyoryhmaraportti/\\$file/viestint%C3%A4strategia_2009_tyoryhmaraportti.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/files/viestint%C3%A4strategia_2009_tyoryhmaraportti/$file/viestint%C3%A4strategia_2009_tyoryhmaraportti.pdf))

Yhteenveto julkishallinnon viestintätutkimuksesta 2005, haettu 25.11.2011
(http://www.tiedottaja.fi/dev/wp-content/uploads/2010/02/Julkishallinnon_viestintatutkimus_20052.pdf)

2.3 Lainsäädäntö

Asetus esitutkinnasta ja pakkokeinoista 575/1988

Esitutkintalaki 449/1987

Kielilaki 423/2003

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999

Laki poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta 687/2010

Rajavartiolaki 587/2005

Valtioneuvoston asetus rajavartiolaitoksesta 651/2005

2.4 Rajavartiolaitoksen julkaisut

Rajavartiolaitoksen strategia 2019, haettu 15.11.2011

([http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/files/7F9B7B3EF6F54594C22576B9003BB597/\\$file/strategia2019_fi.pdf](http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/files/7F9B7B3EF6F54594C22576B9003BB597/$file/strategia2019_fi.pdf))

Rajavartiolaitoksen tulossuunnitelma 2007 sekä toiminta- ja taloussuunnitelma 2008- 2011, haettu 19.4.2012

([http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/ExternalFiles/RVL_TS07_TTS_0811/\\$file/RVL_TS07_TTS_08-11.pdf](http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/ExternalFiles/RVL_TS07_TTS_0811/$file/RVL_TS07_TTS_08-11.pdf))

Rajavartiolaitoksen tulossuunnitelma 2010 sekä toiminta- ja taloussuunnitelma 2011- 2014, liite 4, haettu 10.4.2012

([http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/files/D2DF5B51C33E11BAC2257694004AC2D0/\\$file/RVL_TTS_2011__2014.pdf](http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/files/D2DF5B51C33E11BAC2257694004AC2D0/$file/RVL_TTS_2011__2014.pdf))

2.5 Muut valtionhallinnon julkaisut

Valtiohallinnon viestintäsuositus: Valtioneuvoston kanslian määräykset, ohjeet ja suositukset 2/2010, haettu 20.4.2012

(<http://www.finlex.fi/data/normit/36238-viestintasuositus.pdf>)

Sisäasiainministeriön julkaisuja: Sisäasiainministeriön viestintäkäytännöt ja – linjaukset 15/2011, haettu 21.4.2012

([http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/7B2BC71BF7A0C9C3C2257885002D8453/\\$file/152011.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/7B2BC71BF7A0C9C3C2257885002D8453/$file/152011.pdf))

Yhteiskunnanturvallisuusstrategia: Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010, haettu 28.12.2011

(http://www.defmin.fi/files/1696/Yhteiskunnan_turvallisuusstrategia_2010.pdf)

2.6 Lehtiartikkelit

Helsingin Sanomat 30.3.2011

Helsingin Sanomat 6.1.2012

Helsingin Sanomat 25.3.2012

Helsingin Sanomat 4.4.2012

3. Sähköpostihaastattelut

Suomenlahden merivartioston apulaiskomentaja. Hallintoyksikön viestintä 31.1.2012. Aineisto tekijän hallussa.

Länsi-Suomen merivartioston apulaiskomentaja. Hallintoyksikön viestintä 7.2.2012. Aineisto tekijän hallussa.

Suomenlahden merivartioston johtokeskuksen johtokeskusupseeri. Kaasuputkihankkeesta tiedottaminen 23.3.2012. Aineisto tekijän hallussa.

Pohjois-Karjalan rajavartioston henkilöstötoimiston päällikkö. Hallintoyksikön viestintä 12.1.2012. Aineisto tekijän hallussa.

4. Sähköiset lähteet

<http://www.pohjoisranta.fi/maineenhallinta/>

<http://www.nord-stream.com/fi/>

<http://www.intermin.fi>

<http://www.mashable.com/2012/02/06/social-media-public-safety-2/>

<http://www.raja.fi>

<http://fi-fi.facebook.com/MahdollisuuksienRaja>

http://www.youtube.com/user/Rajavartiolaitos?ob=0&feature=results_main

<http://www.stat.fi/>

4.1 Sähköpostikeskustelut

Suomenlahden merivartioston johtokeskuksen päällikkö. Kaasuputken vaikutukset riskianalyysiin 5.1.2012.

Rajavartiolaitoksen viestintäpäällikkö. Rajavartiolaitoksen viestinnän resurssit 12.1.2012.

Raja- ja merivartiokoulun rikostorjunnan opettaja. Esitutkintojen ajallinen kesto rajanylitys-
paikalla 9.3.2012.

Pietarin pääkonsulaatin lehdistövastaava. Rajanylityskäytännöistä tiedottaminen 12.3.2012

5. Kuvalähteet

KUVA 1. Hanén, Tom, 2005: Turvallisuusjohtaminen ja rajavartiolaitos- Yksittäisten onnet-
tomuuksien tutkinnasta strategisten häiriöiden hallintaan. Hakapaino Oy, Helsinki. s.59 (Kuva
on alun perin Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluoppaasta numero 14.)

KUVA 2. Åberg, Leif, 2006: Johtamisviestintää!. Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Gummerus
Kirjapaino Oy, Jyväskylä. s. 98

KUVA 3. Åberg, Leif, 2000: Viestinnän johtaminen. Leif Åberg ja Infoviestintä Oy, Otavan
Kirjapaino oy, Keuruu. s. 161 (Kuva perustuu Les Metcalfen suhdemalliin.)

Liiteluettelo

- LIITE 1 Sähköpostihaastattelun runko
- LIITE 2 Rajavartiolaitoksen meripelastussuoritteet vuodelta 2010
- LIITE 3 Rajavartiolaitoksen suoritteet vuosina 2010 ja 2011
- LIITE 4 Rajavartiolaitoksen viestinnän tavoitteet, tehtävät, kanavat, sidos- ja kohderyhmät
- LIITE 5 Sosiaalinen media vuonna 2010

SÄHKÖPOSTIHAASTATTELUN RUNKO

Mitä sidosryhmiä hallintoyksikön viestinnällä on?

Mitä kohderyhmiä hallintoyksikön viestinnällä on?

Mitkä ovat hallintoyksikön tärkeimmät ulkoisen viestinnän keinot ja kanavat?

Mitkä ovat hallintoyksikön tärkeimmät sisäisen viestinnän keinot ja kanavat?

Millaisia tehtäviä hallintoyksikön viestinnälle on määritetty?

Millaisia tavoitteita hallintoyksikön viestinnälle on määritetty?

Mitä ovat hallintoyksikön tärkeimpiä yhteisöviestinnän yhteistyökumppaneita?

Onko hallintoyksikkö mukana sosiaalisessa mediassa?

Mitä resursseja viestinnän hoitamiseksi hallintoyksiköllä on käytössään (henkilötyövuodet, rahoitus, aika ja ammatillinen osaaminen)?

Kuinka viestintävastuu jakautuu hallintoyksikössänne?

Onko hallintoyksiköllä jotain viestintään liittyviä hankkeita?

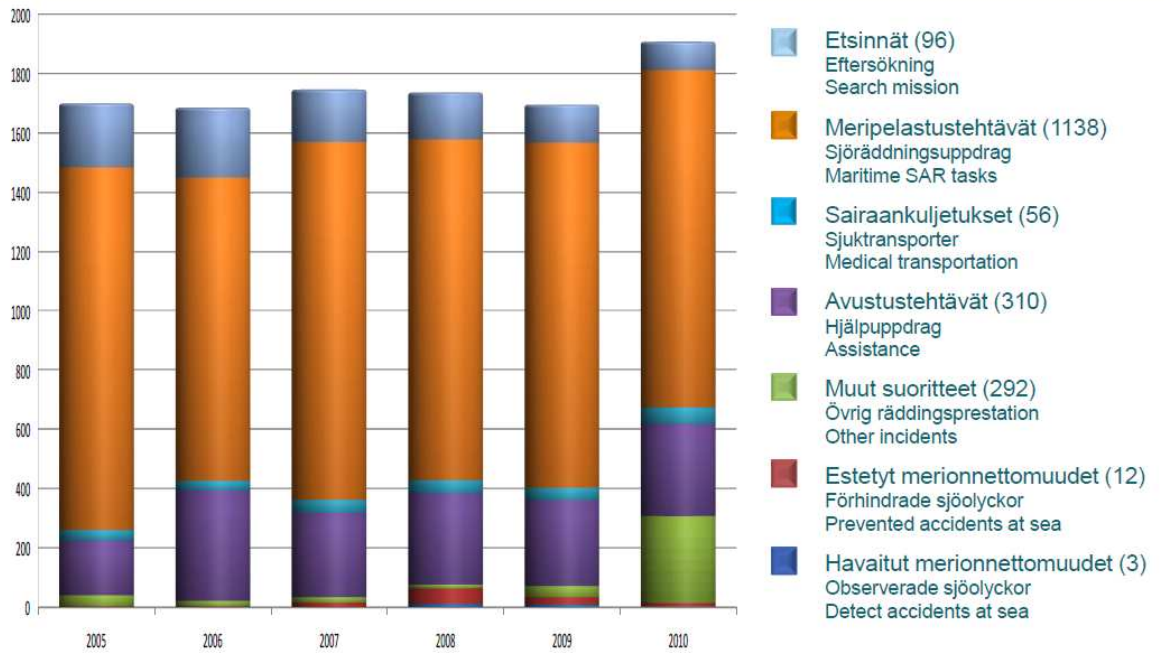
Mitä sääntöjä, käytäntöjä ja periaatteita hallintoyksikön viestinnällä on?

Millainen on hallintoyksikön kriisiviestintävalmius?

Onko tiedottamisella mielestänne rikosten, rikkomusten ja onnettomuuksien ennaltaehkäisevää vaikutusta? Jos on, niin kuinka se ilmenee?

MERIPELASTUSSUORITTEET VUOSILTA 2005–2010

Meripelastussuoritteet
Sjöräddningsprestationer
SAR-incidents

Lähde: www.raja.fi

RAJAVARTIOLAITOKSEN SUORITTEET VUOSINA 2010 JA 2011

Esitutkinat:

Lähde: RATTI	K-SR		P-KR		KR		LR		SLMV		LSMV	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
3.1.1 Esitutkinat kpl	1 931	3 002	322	313	112	137	141	139	1 065	1 107	721	736
3.1.1.1 Esitutkinta, suppea (sisältää RV ja RS) kpl	1 674	2 713	260	257	89	99	85	102	789	779	546	528
3.1.1.2 Esitutkinta, varsinainen (R-ilmoitus) kpl	257	289	62	56	23	38	56	37	276	328	175	208
3.1.2 Rangaistusvaatimusilmoitus kpl	1 620	2 645	209	222	65	79	77	93	540	508	237	241
3.1.3 Rikesakko kpl	44	74	53	40	13	16	16	12	266	293	318	296
3.1.4 S-ilmoitus kpl	34	49	13	22	139	154	21	19	637	862	119	114
3.1.5 Huomautus kpl	81	55	343	230	30	74	32	28	119	136	171	152
3.1.6 Valvontailmoitus kpl	157	190	78	80	54	60	16	32	18	21	46	62
3.2 Havaitut rikosnimikkeet kpl	2 283	3 261	733	609	186	254	266	275	1 409	1 476	962	976
3.2.1 Ihmiskauppa kpl										6		1
3.2.2 Törkeä ihmiskauppa kpl									1	1		1
3.2.3 Laittoman maahantulon järjestäminen kpl	3	7	2			1	2	1	39	40	14	8

Yhdysmiestoiminta:

3.16 Yhdysmiestoiminta kotimaassa			1	1	1	1	3	2	2		3	3
3.16.1 Sijoitetut yhdysmiehet RVL:n toimipisteiden ulkopuolelle henkilöä			1	1	1	1	3	2	2		3	3
3.17 Yhdysmiestoiminta ulkomailla	754 293	974 946	141 470	214 997			29 704	48 108	16 016	16 128		
3.17.1 Sijoitetut yhdysmiehet henkilöä	1	1	1	1			0	0		3		
3.17.2 Evättäväksi ehdotettujen viisumien ja estettyjen matkustamisten määrä tarkasteluvuonna kpl	2 817	3 105	1 289	3 198			72	143	549	423		
3.17.3 Viisumihakemukset kpl	751 475	971 840	140 180	211 798			29 632	47 965	15 467	15 702		
3.17.4 Arvio yhdysmiesten toiminnan onnistumisesta keskiarvo												
3.18 Yhteistoiminta naapurimaan rajaviranomaisten kanssa kpl	159	145	1	5	4		24	13		292		
3.18.1 Estetyt luvattomat rajanylitykset maastorajalla kpl	86	91	0	3	3		0	0				
3.18.2 Estetyt luvattomat rajanylitykset rajanylityspaikoilla kpl	70	54	1	2	1		24	13		134		

Lähde: Rajavartiolaitoksen tulostietojärjestelmän tilastot vuosilta 2010-2011.

RAJAVARTIOLAITOKSEN VIESTINNÄN TAVOITTEET, TEHTÄVÄT, KANAVAT,
SIDOS- JA KOHDERYHMÄT

	lähikanavat	kaukokanavat
suora viestintä	<ul style="list-style-type: none"> - työyksikkökokoukset - esimiesviestintä - palaverit - tavoite- ja kehityskeskustelut - koulutus- ja opetustilaisuudet - avoimuuden ja hyvän hengen madaltama kynnys lähestyä esimiehiä ja kollegoita 	<ul style="list-style-type: none"> - tiedotustilaisuudet - yhteistoimintalautakunta - viestintäyhteistyöryhmä - työsuojelu organisaatio - messut ja näyttelyt - edustaminen yhteistyöelimissä - eri yhteisöjen vierailut Rajavartiolaitoksen yksiköihin
välitetty viestintä	<ul style="list-style-type: none"> - kompassin (intranet) ylläpitäminen ja muutoksista tiedottaminen - asiakirjajakelu - sähköiset tiedotuslehdet - rikostorjunnan turvaluokitellut tiedotteet 	<ul style="list-style-type: none"> - Rajavartiolaitoksen internet sivut - joukkoviestimet (lehdistö, radio televisio ja verkkouutiset) - Rajavartiolaitoksen vuosikertomus - Rajamme vartijat henkilöstölehti

	julkinen sektori	yksityinen sektori
kohderyhmät	<ul style="list-style-type: none"> - alue ja valtakunnan tason päättäjät ja vaikuttajat - Rajavartiolaitoksen oma henkilöstö - sidosryhmät 	<ul style="list-style-type: none"> - rajaseudun väestö - vesillä liikkujat - valistusmielessä koululaiset - tunnettavuuden lisäämiseksi kansalaiset laajemminkin
sidosryhmät	<ul style="list-style-type: none"> - poliisi - tulli - pelastuslaitos - hälytyskeskukset - puolustusvoimat - konsulaatit - viisumiyksiköt - maahanmuuttoviranomaiset - Rajavartiolaitoksen omat yksiköt - ulkoministeriö - rikosseuraamusvirasto 	<ul style="list-style-type: none"> - lentoasemaympäristössä korostuva yhteistyö Finavian ja Finnairin kanssa - kaupallinen merenkulku - puutavarayhtiöt (Venäjän puutavarakauppa)

viestinnän tavoitteet	viestinnän tehtävät
<ul style="list-style-type: none"> - ylläpidetään ja edistetään myönteistä julkisuuskuvaa - vahvistetaan rajavartioston kuvaa tehokkaana organisaationa - vaikutetaan toimintaedellytysten turvaamiseen - tuotetaan kansalaisille turvallisuuden tunnetta ja perustietoja rajavartioston turvallisuuspalveluista - Myönteisen näkyvyyden lisääminen mediassa 	<ul style="list-style-type: none"> - tuetaan lakisääteisten tehtävien täyttämistä ja julkisuuskuvaa - tuetaan rekrytointia ja työtyytyväisyyttä - pidetään oma henkilöstö tietoisena tapahtumista - rajavartiolaitoksen tunnettavuuden parantaminen - rajavartiolaitoksen strategian toteutumisen tukeminen

Lähde: Koottu hallintoyksiköille suunnatuista sähköpostihaastatteluista.

SOSIAALINEN MEDIA VUONNA 2010

	Rekisteröitynyt jonkin yhteisöpalvelun käyttäjäksi (%)	Seuraa jotain yhteisöpalvelua ainakin viikoittain (%)	Seuraa jotain yhteisöpalvelua ainakin päivittäin (%)	Seuraa jotain yhteisöpalvelua yleensä reaaliaikaisesti tai useasti päivässä (%)	Käyttää säännöllisesti tai satunnaisesti yhteisöpalveluita yhteydenpitoon perheenjäsenen tai tuttavaan ulkomailla (%)
16-24v	83	76	67	23	49
25-34v	76	67	60	16	46
35-44v	44	35	25	7	23
45-54v	29	19	11	2	14
55-64v	15	9	5	1	6
65-74v	5	4	2	0	2
Opiskelija	81	78	67	21	49
Työllinen	43	35	27	7	23
Eläkeläinen	9	6	3	1	4
Pääkaupunkiseutu	58	48	38	11	38
Suuret kaupungit	45	40	30	10	26
Muut kaupunkimaiset kunnat	40	35	28	8	21
Taajaanasutut/maaseutumaiset kunnat	30	25	19	5	14
Yhteensä	42	34	28	8	23
Miehet	40	34	26	6	22
Naiset	43	37	30	10	24

Lähde: Suomen tilastokeskuksen www- sivut (http://www.stat.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_tau_013_fi.html) 13.4.2012